

LATORTUGA

AVUI

Núm. 137

3a època

Gener 2025

Associació Cultural de Caldes de Montbui

www.latortugaavui.com

Distribució:
www.latortugaavui.com

Redacció:
latortugaavui@gmail.com

Publicitat:
latortugaavui@gmail.com

Consell de redacció:
Antoni Font Montpart
Ramon Duran Comajuncosa
Pere Puigdomènech Ferrer.

Versió On-Line, disseny i maquetació:
Joaquim Díaz

Portada:
Nit de Reis
©Quim Dasquens

Contraportada:
Crema en Carnestoltes
©Quim Dasquens

Idea i edita:
Associació Cultural de Caldes de Montbui

Les opinions, comentaris i notes, són exclusiva responsabilitat dels signants o de les entitats que van facilitar les dades per a aquests.

La reproducció d'articles, fotografies i dibuixos, està prohibida excepte autorització expressa per escrit de qui els ha escrit (excepte els llicenciats sota Creative Commons, que es regiran per la llicència corresponent).

RECOMANACIONS PER A UNA AJUDA EFECTIVA A LES PERSONES AFECTADES PER LA #DANA

L'Ajuntament de Caldes de Montbui recomana seguir les instruccions d'administracions competents i organitzacions que treballen des del terreny.

Editorial

Història

Joan Tarrés – fotos antigues de Caldes

En veu alta

Ramon Duran – El cansament de la tardor

Rebeca – Cornut

Amadeu Nidó – Recull de pensaments, dites, frases fetes...

Jaume Duran: El (nou) cant del Barça

Jaume Campàs - Eufemisme

Misteris

Antoni Font – El disc de Festos

Relats

Manel Aljama – L'ultimàtum

Olga Garcia – L'Arnau i el tió

Liudmila Liutsko – Els conflictes: la por que governa...

Llengua, autors, literatura

Carles Montpart – Maria Antònia Oliver

Miquel Raventós – Per què "furtiu"?

Ramon Duran – Algú ho havia de dir

Poesia

Neus Bonet - El temps del marfull

Entreteniment

Antoni Graugés – Personatges abominables (59): Valeriano Weyler

Antoni Font – La cantinella de Santa Eulària

Salut

Joan Dalmau – Cuina de temporada

Dídac – Herboristeria Dioscòrides: L'oli d'oliva

Curiositats

Antoni Font – O Catalão

Agenda

Pere Puigdomènech – Notícies Curtes

Humor

El Tortugari (notícies breus però intenses)

COM PUC AJUDAR A LES VÍCTIMES DEL CONFLICTE A UCRAÏNA?

La Taula de Cooperació, Solidaritat, Pau i Drets Humans de Caldes de Montbui recomana els següents canals de suport:

€ DONACIONS

Es més eficaç fer donatius econòmics que permetin cobrir les necessitats locals. Podeu fer donacions a través del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament:

- BBVA, codi IBAN: ES91 0182 6035 4102 0160 8531
- CaixaBank, codi IBAN: ES79 2100 3200 9625 0002 9627

*IMPORTANT: indicar el concepte: **Campanya 3699-Crisi Ucraïna**

👉 OFERTES

Al·lojament, bens mòbils, voluntariat i acompanyament de qualsevol tipus.

Comeu electrònic a: comiteacollida.iguaitat@gencat.cat amb l'assumpte 'Ofertes Ucraïna'.

Col·laboradors

Miquel Raventós Surià

Jaume Campàs i Fornols

Carles Montpart Tura

Antoni Font

Joan Tarrés

Quim Dasquens

Liudmila Liutsko

Jaume Duran

Ramon Duran i Comajuncosa

Antoni Graugés Codina

Olga Garcia Beneyte

Neus Bonet i Sala

Rebeca Estones i Gregal

Pere Puigdomènech i Ferrer

Dídac Garcia
Herbolari Dioscórides

Quim Díaz

Joan Dalmau Pratsevall

Manel Aljama

Jordi Salat

Efrén Beltran Roncal

ROBERT DE NOLA
restaurant

Passeig del Remei, 50
08140 Caldes de Montbui (Barcelona)
938 65 40 47

Passeig del Remei, 48-50
08140 Caldes de Montbui
Tel 653 207 002

elBar

de Robert de Nola
by Rosa de Cavrel

@elbar.rdn
elbar.rdn@gmail.com

Programació
de Nadal i Reis

Del 27.NOV.24
al 6.GEN.25

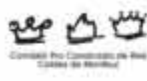
CALDES DE
MONTBUI

#NadalTermal

www.caldesdemontbui.cat/nadal2024

MERCAT DE NADAL ✦ AGENDA DE NADAL 24/25 ✦ LLUMS, NADAL
I SHOP IN CALDES ✦ ACTIVITATS D'HIVERN DEL TOC ✦ REIS 2025

Ajuntament de
Caldes de Montbui

Algunes vegades hem parlat de la facilitat amb què Espanya crea monstres que després no pot controlar. La cosa no és per riure, perquè algunes d'aquestes creacions monstruoses han afectat des de sempre casa nostra, tant en la seva història completament distorsionada com en la seva economia completament afeblida. Per no parlar de la nostra llengua, qualificada per la majoria d'espanyols de "dialecto", "polaco" o, en els millors casos, arraconada com a "resta de la cultura colonial". ¿Que no n'hi ha per tant, dieu? Només una mostra: el Consell Europeu sembla que finalment tractarà el català igual que el castellà a Europa. Però, sabeu què ha passat?: que sota el mandat del PP a la península, es va presentar una moció per garantir l'esmerç del català al Parlament Europeu... que es va perdre! No se sap com ni quan succeí, però la petició es va traspaperar. No en volíem saber d'altra! Un aspecte social tan important com l'ús d'una llengua a Europa es perd en la immensitat de paperam i de poques ganades d'uns funcionaris de fora de casa nostra.

I és que Espanya ha fabricat i beneït unes figures tan escandalosament mastodòntiques que la cosa se li ha escapat de les mans i ara es troba que ha de fer front en aquestes bèsties exagerades i no sap com posar-s'hi. Fem una mica de llista: el jutge Peinado, el cap dels fiscals Alvaro García Ortiz, el diputat del PP Tellado, junt amb la portaveu Cuca Gamarra (la de l'artèria caròtida inflamada), el jutge Joaquín Aguirre, la figura de l'esposa del President Sánchez, M.A.R. (Miguel Angel Rodríguez, asesor de I. Ayuso), El "sindicat" Manos Limpias, Víctor Ábalos, Koldo García Izaguirre, Víctor de Aldama, Isabel Ayuso i el seu beneficiat Alberto González Amador, etc. Fixem-nos que cap d'aquests personatges ha treballat mai a les ordres d'algú que li hagi demanat resultats: tots són o bé funcionaris, o bé ha treballat en partits polítics o bé són "empresaris d'aquells de Madrid que ja coneixem". Si més n'afegíssim a la llista, més ens repetiríem en les definicions. De fet, tots deixen ben petita la figura del "pequeño Nicolás", ésser fabulós i torbador extraordinari, producte de les humitats més calentes de l'ideari hispano-nacional.

Ai, Espanya i les seves magnífiques creacions, en un país on, fins no fa gaire, treballar era considerat poc menys que ridícul. Espanya, amb els seus latifundis, la seva llotja del Bernabéu i els seus periodistes, com A.G. Ferreras, dirigint tertúlies on remenen tots aquells noms abans posats, i d'altres, sota la capa d'un periodisme de vanguardia, que cada vegada que han de pronunciar un mot català els vénen basques. És l'Espanya que ens ha tocat viure, i a qui no li agradi... cap Andorra falta gent. ■

PER QUÈ, «FURTIU»?

Miquel Raventós

Vilafranca del Penedès,
tardor del 2024

Potser el títol us semblarà estrany, però no ho és gens. Simplement, em refereixo que he començat a llegir el voluminós llibre que ha escrit Xavier Pla sobre la vida de Josep Pla. El llibre porta per títol Un cor furtiu (Edicions Destino, Barcelona, 2024). Sé quan l'he començat a llegir (a principis d'octubre del 2024), però no sé quan l'acabaré, perquè té més de mil cinc-cents pàgines. I he pensat que si espero a fer-ne algun comentari quan n'hagi acabat la lectura, potser ja no em recordaré del que he llegit als primers capítols.

Em plauria que fos veritat el que diu el refrany: «que el llegir no em faci perdre l'escriure». Sé que el refrany es pot referir a diferents coses, però jo ara l'entenc al peu de la lletra: no puc estar un mes sense escriure, quan al llarg de la lectura se t'acuden un munt de comentaris que no es poden passar per alt.

I el primer comentari consisteix a cercar el sentit d'aquest adjectiu («furtiu») que ens regala l'autor del llibre, ja que es tracta d'una paraula que no forma part del llenguatge estàndard. I diu el DIEC: «que es fa d'amagat, procurant escapar de les mirades, de l'atenció, de la gent». Hi ha una segona accepció: «que actua d'amagat i de manera il·legal». Quan acabi la lectura del llibre, potser comprendré millor el sentit del títol «un cor furtiu», perquè, de moment, em costa d'entendre.

ESTRUCTURA DEL LLIBRE

El subtítol del llibre diu clarament «Vida de Josep Pla». I com s'estructura aquesta biografia? Doncs, l'autor l'estructura en tres parts. La primera abasta des del 1897 (any del seu naixement) fins al 1935 (per tant, abans que esclati la guerra in-civil), i consta de tres capítols. La segona part, amb un sol capítol, abasta el trencaclosques de la guerra civil (1936-1939). I la

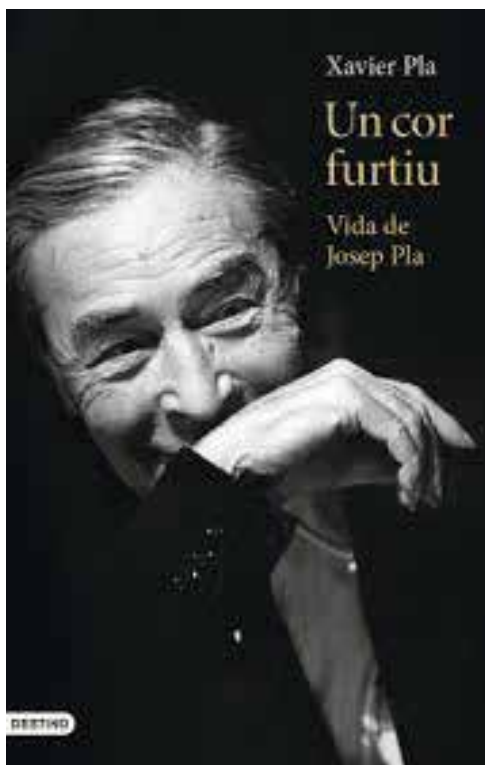
tercera part, amb quatre capítols abasta des del 1940 (per tant, després de la guerra) fins als 1981, data de la mort de Josep Pla.

Cadascun dels que anomeno capítols conté una colla de subcapítols que, més que seguir el curs dels anys, fixa l'atenció en fets, persones o activitats que considera rellevants en la vida de Pla: viatges, mecenes, dones que entren en la seva vida, col·laboradors o detractors, etc. La gràcia és que l'autor va reconstruint la vida i l'obra de Pla amb tota la seva complexitat, subratllant-ne sovint els trets de la seva personalitat tant per a bé com per a mal, perquè hi ha de tot i força.

Com que alhora que anava llegint *Un cor furtiu* havia de fer altres feines, sobretot correccions i altres feines pròpies del ministeri pastoral, la lectura s'ha allargat més del compte, perquè no l'he poguda concloure just fins a finals de novembre. Vaig començar sense prendre pràcticament cap nota. A mig camí em va semblar que potser en podria prendre alguna per a poder-ne escriure un comentari més documentat. He acabat, doncs, la lectura i sols em proposo escriure unes poques notes, perquè segons dèiem en el meu ambient d'estudiant «doctors té l'Església», és a dir, hi ha prou mestres de crítica literària que hi han dit i hi diran la seva. Al final del llibre consten les innombrables fonts en les quals s'ha documentat l'autor. I no són poques.

UN MANIFEST DESCONCERT

No he d'amagar que en haver llegit uns pocs centenars de pàgines vaig restar molt perplex per les dades que es referien a la personalitat de Pla. A mi, que l'havia idealitzat com a gran literat, m'apareixia com una persona molt peculiar pels trets tan negatius que s'hi descrivien: vida

bohèmia, fumador empedreït, bevedor procliu, desordenat, llicencios i un llarg etcètera. Per això, em vaig decidir a fer una nota al bon amic Jacint Torrents mostrant-li el meu desconcert, perquè aquesta biografia anava despullant el gran escriptor fins a ensenyar-ne sense embuts les seves vergonyes; això sí, sense deixar de reconèixer que és un dels més grans escriptors de la literatura catalana.

Vet aquí la nota al meu amic, de principis del mes de novembre:

Estic a la meitat del llibre llarguíssim *Un cor furtiu* de Xavier Pla. Estic desconcertat amb aquesta biografia de Pla. No m'imaginava que darrere d'aquest gran escriptor hi hagués una vida tan eclèctica, tan poc elegant... En Domènec Guansé en diu (p. 589): «jueu errant

del periodisme», «esperit divers i contradictori», «esmunyedís i mofaire» i «moralista cínic»... M'agradaria saber la teva opinió sobre aquest llibre.

Resposta d'en Jacint:

A propòsit de *Un cor furtiu*: No hi ha hagut cap llibre de Pla o sobre Pla (i em sembla que els he llegit gairebé tots) que em costi tant de llegir. El tinc des que va sortir i encara vaig per la p. 900. Perquè em fa patir veure tan detallada la seva erràtica conducta moral, tot i que ja en sabia els trets generals. Jordi Llisterra el va qualificar d'«execrable». I també em va doldre, perquè és la condemna d'un jutge que sembla que no hagi llegit res de la seva obra literàriament tan bella i tan important per a la llengua i per al país. Jo no faria mai ni un judici semblant ni una autòpsia pública de ningú. Però, en fi, en els nostres temps s'ha posat de moda aquest exhibicionisme. La grandesa de l'home és que pot crear bellesa malgrat els seus dèficits morals, els seus

defectes o la seva maldat. I no se n'escapa cap artista (Verdaguer, A. March, M. Proust, Caravaggio...). «Si tinguéssiu en compte les culpes, qui es podria sostenir?» Som éssers ambivalents.

Ho completo amb unes breus i insignificants notes de lectura, tot i que es mereixeria una valoració més llarga i ponderada.

NOTES DE LECTURA

Relació amb Manolo Hugué (Caldes).- El primer contacte que tinc amb Josep Pla data justament dels anys setanta, quan era a Caldes. Ben aviat vaig saber que hi havia residit un il·lustre pintor i escultor anomenat Manolo Hugué. Com que sabia que Pla li havia dedicat un *Homenot*, aviat vaig recórrer a l'Obra Completa per a assabentar-me de la relació entre Pla i Hugué. De fet, Manolo Hugué era un barceloní (nascut el 1872) que va voltar mig món. L'any 1900 se'n va a París. L'any 1910 s'instal·la a Ceret i, finalment, l'any 1917 s'instal·la definitivament, ja fins a la mort, a Caldes de Montbui (l'any 1945), quan jo tot just era un infant. Amb la lectura de Pla vaig començar ja a trobar gust en la bona literatura.

Relació amb Francesc Pujols (Martorell).- Com que també en el meu període vital he viscut uns catorze anys a Martorell, em va sorprendre (en llegir *Un cor furtiu*) que Pla hagués tingut una relació sovintejada amb Francesc Pujols i fins i tot li hagués escrit el llibre *El sistema de Francesc Pujols, Manual d'hiparaxiologia*. Francesc Pujols és escriptor i filòsof, poeta i crític d'art, fill de família acomodada, barceloní, que més endavant s'instal·larà a la Torre de les Hores, a Martorell. Confesso que en conèixer sumàriament alguns trets de la seva filosofia, tan extravagant, me'n vaig desinteressar del tot. Guardo encara el llibre d'A. Bladé Desumvila *Francesc Pujols per ell mateix* (Ed. Pòrtic, Barcelona, 1967) que em va regalar algun dels seus hereus.

Llibre sobre els pagesos.- Ho puc dir en veu alta i escriure-ho: soc fill de pagesos. Ho era el meu padrí, el meu pare i el meu germà gran. I quan el meu pare havia entrat ja a la vuitantena i encara li agradava llegir, li vaig regalar *El pagès i el seu món* de Josep Pla (Ed. Destino, Barcelona, 1978). No sé si el va arribar a llegir, però anys més tard el vaig llegir jo i fins i tot potser en vaig fer algun comentari. Diu Pla en les Quatre paraules a la primera edició: «En el fons del fons, jo no soc més que un pur i simple pagès ▫un rústic sofisticat

per la cultura dels nostres dies. Em semblà que fer un llibre sobre els pagesos era com parlar de la família». No cal dir que el vaig llegir amb avidesa. En algun aspecte, però, em semblà massa sever en la descripció del tarannà dels pagesos.

Premi (d'honor) de les Lletres Catalanes.- Cito aquest premi perquè no en recordava els orígens i molt menys el rebombori que causà el fet que mai el jurat del premi es decidís a donar-lo a Josep Pla. La baralla entre partidaris i detractors fou tensa i duradora. He posat la paraula «honor» entre parèntesi, perquè primer se'l volia anomenar simplement «Premi de les Lletres Catalanes», però de seguida quallà com a Premi d'honor. I potser aquesta paraula esguerrà la concessió del premi. Pla fou un excel·lent escriptor, però en la seva vida (sí, privada) no hi brillà l'excel·lència; ans al contrari! No cal baixar a detalls.

Riquesa de vocabulari i excel·lent adjectivació.- I tanco l'article subratllant-ne justament l'excel·lència com a gran escriptor. Si sols hagués escrit *El quadern gris* ja se li hauria pogut adjudicar el premi. Excel·lí primer com a periodista i, després, com a gegant de la literatura catalana. La riquesa del llenguatge, la capacitat d'admiració davant la natura, la contemplació del mar, la profusió d'adjectius sempre tan precisos i tan bells li haurien merescut no un Premi d'Honor sinó un Premi Nobel.

Un bon amic se'n llegí l'Obra Completa. I li agradà tant, que va començar a llegir-la per segona vegada. No sé si això s'esdevé en gaires literats. ■

Parc Reial i Cavalcada de Reis

3, 4 i 5 de gener

CALDES DE MONTBUI

Els Reis d'Orient
porten coses a la gent

www.caldescultura.cat
caldescultura

Ajuntament de Caldes de Montbui

ANITA GISPERT
LA FOTÒGRAFA DE CALDES

Del 12/10/2024 al 30/03/2025

www.visiteucaldes.cat
@museothermalia

Ajuntament de Caldes de Montbui

ràdiocaldes
www.radiocaldes.cat
107.8 FM

ALGÚ HO HAVIA DE DIR

Els àngels parlen francès; els mortals, només való

Ramon Duran i Comajuncosa
Extret de llibre *Mal de Llengües*
de Jesús Tuzon (EPD, Editorial
Empúries, núm. 36

Aquí tenim un altre prejudici: aquell que s'expressa en la lloança de les llengües i en el menyspreu dels dialectes. «Llengua» i «dialecte» són noms que els lingüistes fan servir molt sovint i que tenen l'estatus de termes tècnics dins l'àmbit de la disciplina. Els lingüistes tindran sempre la precaució de fer coincidir aquests vocables amb realitats (sempre que això sigui possible) o amb abstraccions útils per a la delimitació dels dominis lingüístics i mai no assignaran a «llengua» i «dialecte» els colors vius o foscos de les valoracions personals. Joan Veny ha expressat amb precisió els elements que lluiten contra la clarificació d'aquests conceptes: «Aquests dos termes, aparentment simples, s'amaren de complexitat a causa dels diversos valors de què s'han cobert, de l'aplicació d'aquests conceptes allengües diferents o de la dificultat de destriar un dialecte dels altres».

Els especialistes en la matèria donen diversos valors a «dialecte», segons els casos: un d'històric o genètic i un de sincrònic o descriptiu. En el primer cas, hom parla del català, castellà, francès, italià, etc., com a dialectes del llatí, donant al terme «dialecte» un valor genètic o de filiació. En el segon cas, s'entén per dialecte una varietat de la llengua, al costat d'altres varietats.

Podem dir que dues parles són constitutives d'una mateixa llengua si a compleixen els tres requisits que Joan Veny enumera: «(1) la comprensió recíproca; (2) l'homogeneïtat estructural; (3) llur adopció per la mateixa comunitat social». Veny no amaga els problemes amb què ens podem topar: per exemple, no costa gens d'imaginar que la comprensió recíproca depèn en gran mesura de la bona voluntat dels interlocutors, de l'existència o no de prejudicis i dels tipus de relacions entre les diferents àrees d'un mateix domini lingüístic. La comprensió recíproca, a més, és qüestió de graus: potser ara tens una mica de dificultats, però d'aquí a dues setmanes els problemes seran dats i beneïts.

El segon requeriment de Veny (l'homogeneïtat estructural) és un factor l'avaluació del qual és competència del lingüista o del dialectòleg, i són aquests qui determinaran si dues parles es diferencien o no en aspectes rellevants: aquí hi ha un fonema de menys, algunes formes verbals són lleugerament diferents, els demostratius tenen tres formes i no dues, un deu per cent del lèxic no és comú, etc. Però com que no hi ha criteris numèrics establerts, les diferències lingüístiques són difícilment quantificables i els criteris, és clar, serien sempre arbitraris.

«Quant al tercer requisit (l'adopció comunitària), hi ha el problema que s'immisceixen unes ratlles artificials que anomenem fronteres estatals (o provincials), fetes sense la més mínima pietat lingüística. Mireu, si no, com és de quadrat el mapa de l'Àfrica. Pot passar (i passa sovint) que una frontera estatal divideixi una comunitat de parlants. A partir d'aquest moment, metròpolis diverses seran pols d'atracció i la seva parla es podrà convertir en model de parla, diferent per a cada una de les zones ja segregades. A més, els mitjans de comunicació i els aparells educatius controlats per cada metròpoli tendiran a proposar patrons lingüístics diferenciats, amb la qual cosa els pobles de banda i banda de la frontera aniran perdent les possibilitats de mantenir les condicions expressades en el primer dels requisits: la comprensió recíproca.

Ja veieu, doncs, que les dificultats per destriar allò que és un dialecte al costat d'altres dialectes i allò que és llengua diferent d'una altra són quasi insalvables.

Paraula diabòlica

Caldria que ens acostuméssim a no iniciar una frase amb l'expressió "Anem a...": "Ara, anem a veure...; anem a pujar a...; som-hi, anem a fer...". En la llengua veïna el "vamos a..." els serveix per a moltes coses i sortides. "vamos a ver...", "vamos a ir recogiendo...", etc. Per no és així en català. Haurem d'utilitzar expressions com: "Ara veurem – tot seguit veurem...", "pujarem a... - pujarem en...", "som-hi, farem tal cosa...", etc. Penseu-ho molt bé abans de fer servir l'"anem a...": segurament l'expressió que teniu pensada és incorrecta en bon català.

I una altra cosa: a veure si entre tots fem una col·lecta per tal de pagar un curset de dicció i pronúncia a alguns locutors (de TV3) que són incapaços de pronunciar bé el dígraf "ll", i no com en castellà/andalús que sona com una "i llarga" (Seviya, manzaniya, cochiniya i coses així). En català és un fonema lateral palatal sonor.

Atenció, notícia: la *Nueva Ortografía de la RAE* ha establert el 2010 que els dígrafs "ch" i "ll" deixin de ser considerades lletres de l'alfabet espanyol. D'aquesta manera, el castellà s'assimila a la resta de llengües d'escriptura alfabètica. Visca la modernitat! Com deia en Josep Pla, a veure si d'una vegada també eliminen "pájaro", "trigo" i "mugir". ■

The image displays three posters for the organization 'Plataforma per la llengua'.
 The top poster has a yellow background. On the left, the text 'PLATAFORMA PER LA LLENGUA' is written vertically in red. To the right, 'L'ONG del català' is written in large black and red letters. Below this, it says 'Fes-te'n soci!' in black.
 The middle poster has a red-to-orange gradient background. It features a black silhouette of the Iberian Peninsula. Overlaid on the map is the text 'Volem viure plenament en català' in white. In the bottom right corner, there is a small yellow box with the text 'PLATAFORMA PER LA LLENGUA' in red. At the bottom left, the website 'www.plataforma-llengua.cat' is visible.
 The bottom poster has a light blue background. At the top, it reads 'De Salses a Guardamar i de Fraga a l'Alguer'. Below this, 'Som 10 MILIONS, som UNA LLENGUA' is written in large, bold, red letters. A yellow map of Catalonia is positioned to the right of the text. At the bottom, it says 'Aturem el secessionisme lingüístic!' and a red button with the text 'Signa aquí' is located at the very bottom.

EUFEMISME

Jaume Campàs i Fornols
Escriptor i historiador

El diccionari de la llengua ens diu que la paraula "eufemisme" significa una figura que consisteix a emprar un mot o una expressió suau, inofensiu, en lloc d'un altre, malsonant, desplaent, que no agrada. Els qui més han fet servir la paraula "eufemisme" han estat els senyors de la guerra per tal de maquillar les accions militars d'una manera més plausible i poder-les justificar davant l'opinió pública.

A tall d'exemple, en poso de manifest alguns: Franco anomenava la Guerra Civil, "la Croada Nacional". Més recentment, Vladimir Putin amb la Guerra d'Ucraïna fa servir els termes d'intervenció militar. Hi ha qui s'atreveix pels seus interessos a qualificar la guerra com a "guerra humanitària" contra terroristes. O bé "bombes intel·ligents", "tirs amics", "danys col·laterals". "conflicte", "hostilitats". De ben segur que en trobaríem més.

Hi ha qui diu, amb molt d'encert, que la veritat és la primera víctima de la guerra. Tornant a Putin, per proximitat referent a la seva invasió d'Ucraïna, quedava molt de manifest l'eufemisme, utilitzat no parlant de guerra, quan va anunciar que es tractava: "d'una operació especial", per tal de "mantenir la pau". Els analistes assenyalen que tal manera de procedir l'hauria portada a terme el president rus, evitant de manera conscient haver de referir-se a la guerra i, a la vegada, per tal de no sentir-se descobert en atacar a un altre país.

Un dels obstacles per a la pau esdevé la por. Els interessos de països en guerra s'arreglaren amb la manipulació de la por i a la vegada de la veritat, per tal fet poder controlar tota informació. El poder sempre ha retingut el monopoli del que anomena "violència legítima". Una violència legítima esdevé aquella que fa servir tota força com element propi per tal coaccionar sobre un altre, per a la defensa dels seus interessos.

La frase d'Aristòtil, quan parlava de la guerra, deia d'aquesta que "es feia servir per a viure en pau". Aquest concepte, expressat al segle IV aC, en una Grècia on, sovint, les seves ciutats solien estar amb guerra amb elles mateixes, o bé per un enemic exterior, la frase d'Aristòtil podria prevaldre. I potser en temps posteriors. Avui ha quedat molt clar que per aconseguir la pau no cal fer la guerra, en canvi, sí que cal dialogar. ■

www.cooperativa70.coop

C. Font i Boet, 7 08140

Caldes de Montbui

Tel.: 93 865 45 30

A/e. coop70@cooperativa70.coop

El Vaixell d'Iràs i no Tornaràs

Carles Montpart Tura

El dia 10 del mes que ve farà tres anys que va morir l'escriptora mallorquina Maria Antònia Oliver, una de les veus literàries més destacades del que es va anomenar la "Generació dels 70", un nombrós grup d'escriptors les obres dels quals van suposar un gran pas en l'homologació de la literatura catalana amb la cultura europea del moment. La reedició que s'està duent a terme de les seves obres més significatives és un bon motiu per dedicar-li l'article d'aquest mes.

Una infantesa feliç a Manacor

Maria Antònia Oliver i Cabrer (Manacor, 1946 – Sencelles, 2022) era filla d'Antoni Oliver i Antònia Cabrer, i va tenir una germana anomenada Margalida. La família paterna era originària de Sóller i la materna de Manacor. El seu nom, coincidint amb el dels pares, procedia de la seva àvia paterna Antònia Maria, la forma més habitual d'aquest nom compost a la vila de Sóller. La mare, però, va optar per l'ordre invers dels noms, més propi de Manacor.

Segons Carles Cortés i Dari Escandell, autors del "Retrat" que l'any 2006 l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana va dedicar a aquesta escriptora, "la petita Maria Antònia va créixer enmig d'una família genuïnament mallorquina, d'on va rebre una base cultural procedent de l'oralitat –tan important en la seva obra literària. Escoltava la veu de les dones de la família i descobria els misteris de les rondalles, l'encís de les històries llegendàries i l'orgull per una cultura pròpia dins els límits que marcaven les estretors ideològiques de la dictadura. Una infantesa a Manacor sense cap element que fes pensar, més enllà d'un interès per la pintura o per la lectura, en l'esdevenidor de la futura escriptora" (p. 15).

En la memòria de Maria Antònia Oliver es conserva la imatge de l'oncle-avi Joan –es blonco Joan– que sempre li explicava rondalles, la duia fora vila i a l'església, i que ella estimava amb bogeria. Mentrestant, anava de l'escola a ca les ties, amb qui passava bona part de les tardes, on hi havia la mare fent punt o brodant. Ella mateixa explicava la seva infantesa amb aquestes

paraules: "Es Manacor de sa postguerra que record era només es carrer de ses Monges on anava a escola, que donava, al final, a es carrer Nou, on vivíem, i es carrer Antonio Duran, ca's padrí. Allà hi havia també sa plaça des ses Verdures, on jugava a s'horabaixa amb es nins, ja que ses parades estaven tancades. Quan me n'havia d'anar d'aquell bocí de vila, me n'anava amb ses ties; em semblava una excursió llarguíssima. Ara, amb el temps, m'adon que sa meva família era molt conservadora i que estava d'acord amb es *Moiment*,

és a dir, amb es règim, tal com ho pronunciaven aleshores. Amb tot, de sa guerra i de ses seves conseqüències, ben poca cosa me'n parlaren. Tan sols record vagament que un dia es padrí Pere parlava amb un amic a ca ses ties i deia: "a fora des cementiri antic hi havia molts morts". De seguida, una tia meva el va renyar i li va dir que "davant sa nina no heu de parlar d'aquestes coses".

L'inici d'una vocació literària

A partir dels 17 anys, un cop descartada la idea de ser actriu o hostessa de vol, i coincidint amb els estudis de batxillerat i primers cursos universitaris a Palma, Maria Antònia Oliver comença a sentir la necessitat d'escriure. És època de descobrir la llibertat, d'establir noves amistats i de manifestar un comportament rebel fruit dels aires que arriben del maig francès: comença a fumar, a llegir, a conversar molt i també a escriure. Després d'unes primeres provatures en castellà, amb l'esperonament d'Aina Moll, la professora de francès que fora de l'horari lectiu impartia un curs de català a l'alumnat interessat, va decidir-se finalment per l'ús de la llengua pròpia en els escrits de caire literari. En el record, la seva primera lectura en català, més enllà de les rondalles mallorquines de la infantesa, va ser *Balanç fins a la matinada*, de Manuel de Pedrolo.

L'any 1968, amb vint-i-dos anys, Maria Antònia Oliver, que formava part d'un grup de teatre de Ciutat, va conèixer Jaume Fuster, un soldat que feia el servei militar i que es va presentar amb un amic, Pere Gabriel, amb el desig d'incorporar-se al grup en les seves hores lliures. Aquí va començar una intensa relació amorosa i intel·lectual que es va interrompre quan Fuster va ser confinat al campament de l'illa de Cabrera a causa de les seves idees esquerranoses. A partir de les moltes cartes que es van enviar, l'escriptora va escriure l'any 2010 la novel·la *Paraules al sol* (La Magrana, 2023), que ha restat inèdita fins fa poc. Escrita, doncs, dotze anys després de la inesperada mort de l'escriptor i company de vida i quaranta-dos anys després de l'estiu de 1968, llegida ara *Paraules al sol* és un magnífic testimoni de l'època en què els dos escriptors es van conèixer, del gran amor que va sorgir entre ells i dels plans de futur en què es van entusiasmar des del primer dia.

La novel·la epistolar, protagonitzada pels *alter ego* Olívia Guillot i Yus Picó, es va presentar al Premi Ciutat de Palma però no va guanyar, fet que va dificultar-ne en el seu moment la publicació. En el pròleg, Olívia Guillot ens presenta el context de les cartes: "Aquestes cartes varen ser escrites el 1968, quan a en Yus, que feia el servei militar a Mallorca, el

varen condemnar a Cabrera, que aleshores era un destacament militar on enviaven els lladres, els drogoaddictes, els maricons i el beneïts que feien la mili. A en Yus, i més tard a alguns amics seus, els hi varen enviar per política. Els militars estaven convençuts que els soldats catalans i tota la seva tropa d'amics i amigues de Mallorca volien fer la revolució [...] En Yus i n'Olívia, català i mallorquina respectivament, eren parella des de l'abril i varen seguir el festeig per carta. Cartes que arribaven tard, cartes sotmeses a censura, i per això cartes escrites a mitges, amb por i amb amor, tal com es presenten ara" (ed., cit., p. 9).

El 18 de gener de 1969, un cop Jaume Fuster va acabar el servei militar, la jove parella es va casar per l'església a Mallorca. Ella anava amb un abric i un vestit de punt grisos i unes botes, i ell estrenava una americana d'ant. Una imatge poc habitual en les cerimònies religioses d'aleshores i que era la manera peculiar de protestar d'uns joves rebels que acceptaven

la fórmula del casament per poder portar endavant els seus projectes amb el mínim consentiment de la família. Immediatament van decidir instal·lar-se a Barcelona.

La "Generació dels 70"

Pel que fa a la producció literària, Maria Antònia Oliver pertany al grup conegut com la "generació literària dels 70", un ampli conjunt d'escriptors que presentaven unes semblants inquietuds rupturistes i que van aportar una visió ben nova des del punt de vista social i cultural a la literatura catalana. El rètol generacional, que agrupava autors nascuts als anys quaranta i primers cinquanta, i que van començar a publicar regularment als anys 70, va prendre carta de naturalesa a partir del llibre *La generació literària dels 70* (Pòrtic, 1971), un recull de vint-i-cinc entrevistes a escriptors fetes per Oriol Pi de Cabanyes i Guillem-Jordi Graells.

Quant a l'origen de la seva vocació literària, l'any 1992 ella mateixa s'hi referia amb els termes següents en l'escrit "Qui sóc i per què escric" dins la publicació que la Institució de les Lletres Catalanes li va dedicar en nomenar-la escriptora del mes: "Però, ¿per què escrivia? [...] l'afecció -la vocació- em ve de lluny. Des de l'octubre de 1970, data de publicació de sa meva primera novel·la, no he deixat d'escriure. [...] ¿Què hi surt, a les meves novel·les, als meus contes, als meus guions, de la meva voluntat fermíssima de ser hostessa... o de les meves corregudes davant la policia en temps de Franco? Els escriptors diuen que escriuen perquè la gent els estimi més, per a la posteritat, per esbandir els seus dimonis personals, per criticar el món que no els agrada, per fugir de ses seves neurosis. Jo escric per totes aquestes coses i perquè escrivint puc ésser jo mateixa, perquè escriure és sa meva manera de ser, per morir una mica menys el dia que em mori. I sobretot, perquè m'agrada. I perquè és s'únic que sé fer.»

Aquesta passió per la literatura també té, com hem insinuat, uns orígens ben definits: la rica rondallística mallorquina recollida per mossèn Antoni M. Alcover, que Oliver conegué de ben menuda a través de les versions que li contava

Caricatura de M. A. Oliver i J. Fuster

el seu oncle-avi. Per això no és gens estrany que, amb tot just 23 anys, Oliver irrompés dins la narrativa catalana del moment amb una obra que l'escriptor Llorenç Villalonga, en la presentació pública que en va fer l'abril de 1971, va qualificar de petita obra mestra. Es tractava de la novel·la *Cròniques d'un mig estiu* (Club Editor, 1970). De la mateixa manera, les arrels d'algunes de les seves primeres obres, com ara *Cròniques de la molt anomenada ciutat de Montcarrà* (Edicions 62, 1972), i sobretot *El vaixell d'Iràs i no Tornaràs* (Laia, 1976; La Magrana, 1990; 2024) tindran el substrat de les rondalles mallorquines de les quals, ben aviat, esdevindrà també una apassionada lectora.

Entre Barcelona i Mallorca

La decisió de viure a Barcelona va ser presa per tots dos. La voluntat de professionalitzar-se en el camp de la creació literària, tot i ser conscients de les dificultats d'aquesta decisió, els va empenyar a deixar inicialment Mallorca. Eren moments difícils per a la literatura catalana, però els tímids canvis operats en el món de les publicacions feien preveure a la parella la possibilitat de viure de tasques editorials. Per mediació de Xavier Fàbregas, que treballava aleshores a Edicions 62, aviat van tenir un primer encàrrec: la traducció de

l'italià d'un llibre d'anuncis. A poc a poc, arribaren altres treballs més relacionats amb els seus interessos; durant anys Maria Antònia Oliver, paral·lelament a la producció d'obra pròpia, es dedicarà a la traducció literària al castellà i al català i també a la col·laboració en la premsa escrita.

Tot i que no deixarà mai d'estar en contacte amb la seva Mallorca natal — més endavant el matrimoni adquirirà una casa a la vila de Biniali, al Pla de Mallorca, on, des del 1986, iniciaran llargues estades—, serà a Barcelona on Oliver publicarà la major part de la seva obra i on desenvoluparà gran part de les seves col·laboracions

literàries. Ella mateixa diu que "per a mi escriure és viure, viure és escriure", i serà doncs escrivint en els gèneres i camps més

diversos que Maria Antònia Oliver intentarà fondre les necessitats de subsistència amb aquelles feines que més s'adiuen a la seva vocació.

A més de la seva col·laboració en la premsa escrita, Maria Antònia Oliver serà responsable de l'àmbit de Producció Literària del Congrés de Cultura Catalana (1977), es dedicarà més intensament a la traducció literària —que inclourà una magnífica versió de *Moby Dick* (Edicions 62, 1984; La Magrana, 2024), que va obtenir el 1985 el Premi a la Traducció al català de la Generalitat de Catalunya—, farà guions per a la televisió i treballarà també per al

Circuit Català de TVE, en els programes *Signes* i *Cinc cèntims de cultura*, presentant els autors catalans més importants del moment, entre els quals Josep M. Llopart, Francesc de B. Moll, Mercè Rodoreda, Llorenç Villalonga, Maria-Aurèlia Capmany, Joan Perucho, o Joan Fuster.

A més a més de l'obra narrativa, que conforma el gruix de la seva producció, Maria Antònia Oliver ha conreat el teatre, amb obres com *Negroni de ginebra* (Edicions 62, 1993) i l'adaptació teatral de l'obra de Salvador Galmés *La dida* (Editorial Moll, 1996). En el camp audiovisual, ha treballat en guions cinematogràfics i per a la televisió i la ràdio, dels quals podem destacar, entre d'altres, *Vegetal i Muller qui cerca espill* (Hogar del Libro, 1982) i *Que patines, Laura?* (Televisió de Catalunya, 1987). Ha format part, així mateix, del Col·lectiu Ofèlia Dracs, on ha publicat narracions als llibres *Lovecraft*, *Lovecraft* (Edicions 62, 1981), *Negra i consentida* (Laia, 1983), *Essa Efa. Recull de contes intergalàctics* (Laia, 1985; Edicions 62, 1996), *Boccatò di cardinali* (Tres i Quatre, 1985) i *Misteri de reina* (Tres i Quatre, 1994).

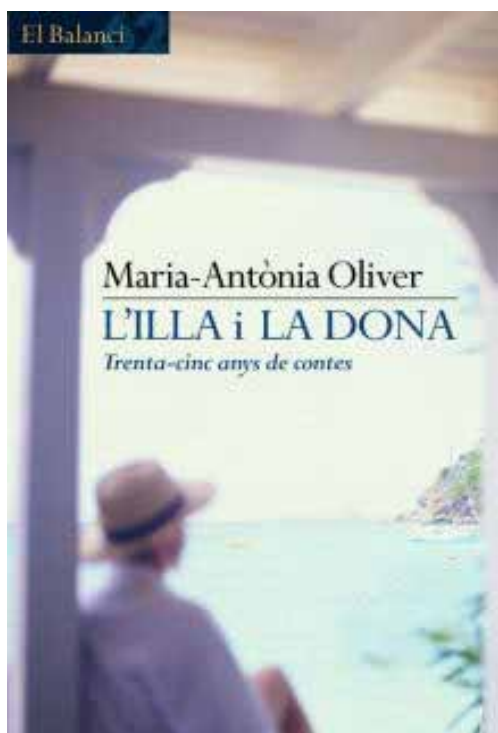
Sagues familiars

La narrativa de Maria Antònia Oliver té una àmplia gamma de recursos: en algunes de les seves obres el nus central el conformen les relacions de diverses generacions o

sagues familiars, com a la ja esmentada *Cròniques de la molt anomenada ciutat de Montcarrà* o a *Amor de cans* (Edicions 62, 1995), ambiciosa obra que va guanyar el Premi Ciutat de Palma de Novel·la Llorenç Villalonga 1994, i que l'any 2018 es va convertir en sèrie televisiva de tres temporades al canal IB3. En d'altres, l'autora ens remetrà a mons onírics i mitològics, com en el cas d'algunes narracions de *Tríptics* (Edicions 62, 1989) o de la novel·la *Crineres de foc* (Laia, 1985; Edicions 62, 2002).

Aquesta novel·la, que l'autora considerava com la seva més important, malgrat que no fos la més coneguda, va merèixer arran de la seva reedició la següent valoració per part del crític literari Joan-Josep Isern: "*Crineres de foc* s'inscriu volgutament en l'àmbit de la literatura èpica, de reminiscències grandioses—com una part de la música (el denominat rock simfònic) que en aquells moments escoltàvem—, inspirada tant en l'univers de Tolkien com en les atmosferes de García Márquez. Una literatura que, en el cas de casa nostra, se la feia servir, a més a més, de vehicle —sovint no gaire subtil— per a unes idees determinades que trobaven una acollida còmplice en el públic lector. [...] Però si som capaços d'anar una mica més enllà del tel superficial que recobreix la història veurem que el que ha escrit Maria Antònia Oliver és, de fet, un

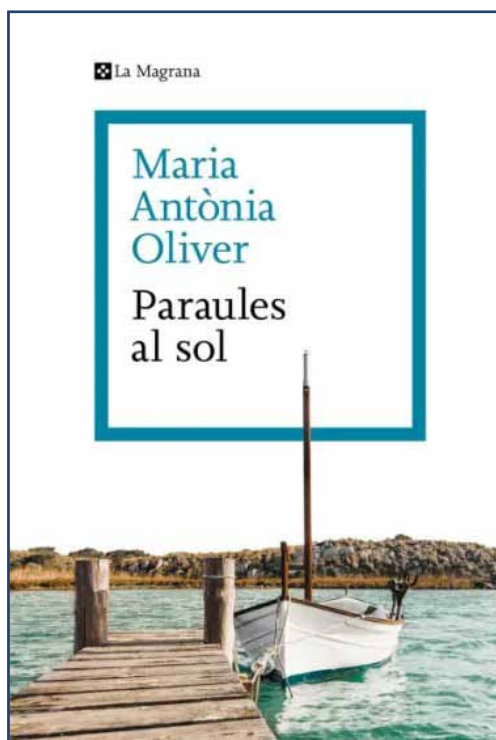

al·legat contra l'opressió i contra l'autoritarisme. Una opressió i un autoritarisme que, desgraciadament, tant als anys vuitanta com ara mateix es manifesten en dues vessants: la personal i la col·lectiva. En aquest sentit sí que es pot dir que el llibre és, en la seva idea de fons, rabiosament, dolorosament actual ("Un passeig pels 80", *Avui*, 27 de juny de 2002).

A la novel·la *Punt d'arròs* (Galba Edicions, 1979; Kapel, 1985; Edicions 62, 1996), en canvi, l'autora ens apropa al conjunt de sensacions d'una dona a la recerca del seu alliberament, un tema que desenvoluparà en una altra de les seves grans novel·les, *Joana E.* (Edicions 62, 1992, premi Prudenci Bertrana 1991), basada, segons una "Nota de l'autora", en una persona i una història reals, tot i que posteriorment ella mateixa afirmés que la protagonista era un personatge literari confegit a partir de característiques de diverses dones que havia conegut. Després de publicar *Joana E.*, la Institució de les Lletres Catalanes li va proposar ser "Espectora del mes", fet que li va donar l'oportunitat de recórrer, durant trenta dies, els Països Catalans i de contactar directament amb part del seu públic.

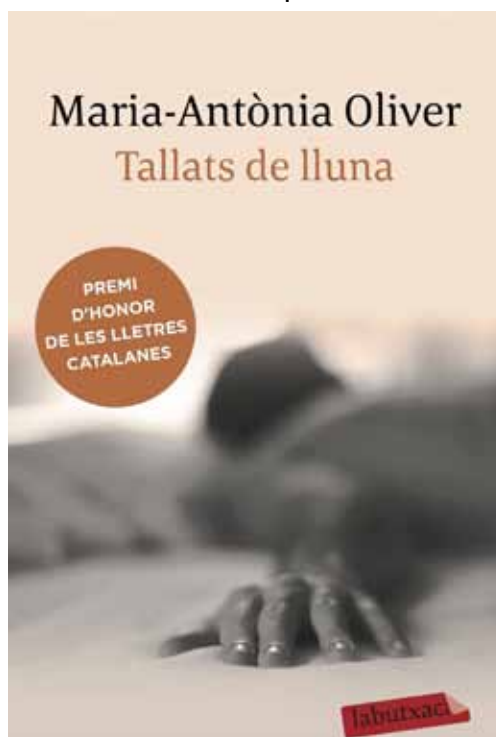
Novel·la negra i narrativa breu

En l'obra de Maria Antònia Oliver també hi trobem

una interessant incursió en el gènere detectivesc amb la creació, seguint la tradició dels autors de les novel·les policiaques, d'un protagonista que, en aquest cas, serà una detectiva: la Lònia Guiu, l'heroïna de les novel·les *Estudi en lila* (La Magrana, 1985; 2022), *Antípodes* (La Magrana, 1988; 2024) i *El sol que fa l'ànec* (La Magrana, 1994; 2024), obres que han estat traduïdes a diverses llengües i que també han estat reeditades recentment. En totes hi trobem una trepidant trama detectivesca que planteja uns temes de fons recurrents: la discriminació de gènere, l'assetjament sexual, el tràfic de dones i la prostitució o la pederàstia.

Pel que fa al conjunt de la seva narrativa breu, que l'autora va conrear des del principi en volums com *Coordenades espai-temps per guardar-hi les ensaimades* (Pòrtic, 1975; Edicions 62, 1995), *Figues d'un altre paner* (Editorial Moll, 1979) i *Tríptics* (Edicions 62, 1989) en tenim una bona antologia al recull *L'illa i la dona. Trenta-cinc anys de contes* (Edicions 62, 2003, amb selecció i introducció de Carles Cortès), que també presenta textos fins aleshores esparsos en revistes i publicacions col·lectives. En general són contes que es caracteritzen per la voluntat d'experimentar tècniques i temàtiques que sovint l'autora traslladarà posteriorment a les novel·les i que, generalment

protagonitzats per dones a la recerca de la pròpia individualitat, plantegen temes com la injustícia social, la crítica del paper subsidiari de la dona en la societat o els reptes de l'entrada a la maduresa. *Colors de mar* (Proa, 2007), l'últim llibre que l'autora va publicar en vida, també és un volum de narrativa breu que inclou contes ja publicats i d'altres d'inèdits.

Trasplantament de cor i mort de Jaume Fuster

El 13 de juliol de 1997 Maria Antònia Oliver va haver de sotmetre's a un trasplantament de cor per solucionar la greu afecció cardíaca que patia. Aquesta operació va iniciar un llarg període de silenci literari que es va prolongar perquè, el 31 de gener de 1998, el seu company Jaume Fuster va morir de càncer de pulmó, als 52 anys, fet que la va incapacitar durant uns anys per tornar a escriure. Les paraules no li eren amigues, com deia ella mateixa en una entrevista amb motiu de l'aparició de la seva última novel·la, *Tallats de lluna* (Edicions 62, 2000), començada cinc anys abans i que Maria Antònia Oliver va tancar amb una llarga llista de noms als quals dedicava aquestes paraules: "A tots vosaltres, amics i amigues, gràcies perquè m'heu ajudat a viure i, alguns sabent-ho i d'altres sense saber-ho, heu fet que pogués tornar a escriure" (ed. cit., p. 174). La novel·la, que relata la tendra i tràgica història d'un amor homosexual en una època en què la sida feia estralls, va ser escrita, segons va explicar la mateixa autora, sota la gran influència dels efectes de la seva pròpia malaltia, i sobretot pel gran impacte emocional que va suposar la prematura mort del seu company Jaume Fuster.

El 2007 Maria Antònia Oliver va ser guardonada amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat

de Catalunya, que va rebutjar perquè "en Jaume i jo vèiem que la donaven a molta gent que la mereixia, però també a feixistes o mafiosos. Un honor com aquest no m'interessava" (reportat per Carles Cortés i Dari Escandell a "Retrat" 11, AELC, p. 54), i el 2016 amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes en reconeixement de la seva trajectòria. Maria Antònia Oliver va morir el 10 de febrer de 2022, als setanta-cinc anys.

El Vaixell d'Iràs i no Tornaràs

L'obra narrativa de Maria Antònia Oliver es va anar publicant, a partir dels anys 70, a diverses editorials, com ara Club Editor, Pòrtic, Moll,

Edicions 62, Laia o La Magrana. És aquesta última, però, on l'escriptora hi va començar a editar les seves obres de gènere negre —en una col·lecció dirigida per Jaume Fuster—, la que està duent a terme en els darrers anys la recuperació de l'obra de l'autora manacorina a través de la reedició dels seus títols més emblemàtics.

De moment, trobem als prestatges actuals, sense haver de recórrer, doncs, als fons de les biblioteques o a les llibreries de vell, els següents títols: la trilogia de novel·les protagonitzada per la detectiva feminista i amant dels pintallavis Lònia Guiu, *Estudi en lila* (2022), *Antípodes* (2024) i *El sol que fa l'ànec* (2024); una de les primeres novel·les de l'autora, *El Vaixell d'Iràs i no Tornaràs* (2024) i l'obra fins ara inèdita *Paraules al sol* (2023). La Magrana també ha reeditat una de les seves traduccions més celebrades: *Moby Dick*, de Herman Melville (2024), així com la de *Les ones* (2023) i *Els anys* (2024), de Virginia Woolf. L'editorial l'Altra Tribu també va recuperar l'any 2019 la traducció que Maria Antònia Oliver va fer d'un clàssic de la literatura

juvenil, *Quin dia tan bèstia*, de Mary Rodgers.

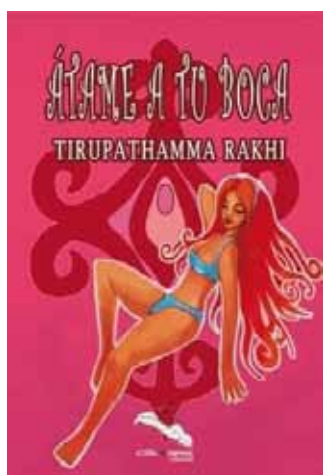
El Vaixell d'Iràs i no Tornaràs, l'últim títol fins ara reeditat, es va publicar originalment l'any 1976 i és una de les novel·les d'Oliver més influïda pel món de les rondalles mallorquines que tant li van agradar de petita. L'obra, de fet, és una autèntica rondalla moderna en la qual, a partir de la història d'un vaixell que no acaba d'arribar mai a port, l'autora planteja tot de temes plenament moderns, com ara la igualtat de sexes i la revolució sexual, la llibertat individual i col·lectiva o el dret a la revolta contra els règims dictatorials. Uns temes que formaven part ineludible de les obres que molts autors de la generació dels 70 tractaven a les seves creacions.

A l'obra, tres gegants, en Peixarell, amo i senyor de tots els peixos de la mar, n'Algarell, amo de les algues i en Coralell, amo dels coralls, es confabulen per fer un encanteri que no permeti que en Falaguer, un vaixell que salpa de Maó rumb a Barcelona amb més de dues-centes persones, hi acabi d'arribar mai. Totes les peripècies que ocorren al vaixell seran una gran al·legoria de les vicissituds en què es troben els homes i les dones quan es volen rebel·lar contra un sistema polític injust i un clam a favor del compromís polític individual i col·lectiu. En un moment determinat, una de les protagonistes, "una jaia que feia cara de bona persona i que pareixia que sabia on se colga el dimoni" (ed. cit., p. 19) afirma, referint-se a la necessitat que tothom es conscienciï davant d'una situació d'opressió, el següent: "Que no veis que encara vos volen emblanquinar més, amb festes i xarangueres, fillets? Que no veis que ja és ben hora que els qui tenim enteniment i coneixement el facem servir i no ens deixem enganar pus? No és temps d'anar a festes, ara, ben refotre! (ed. dit., p. 158).

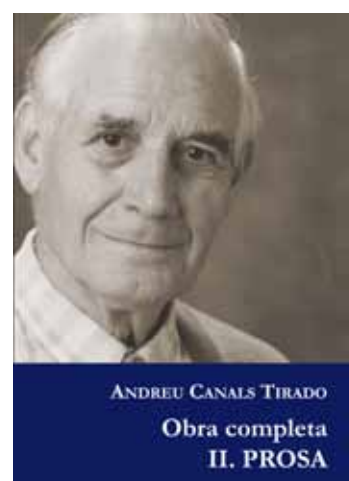
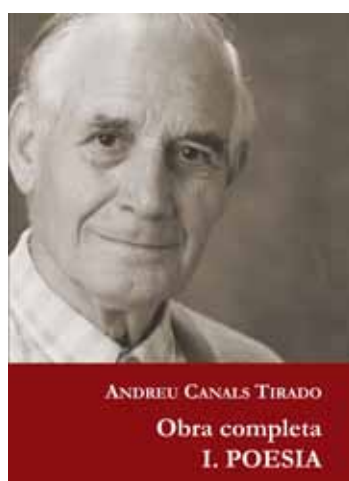
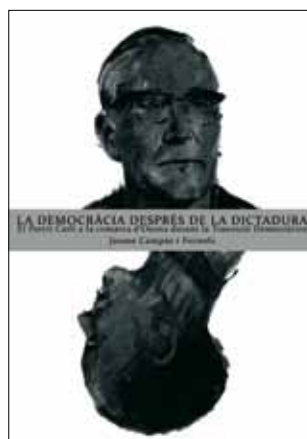
Una dels grans valors de l'obra de Maria Antònia Oliver és, sens dubte, la qualitat de la llengua, fet que en aquesta obra el lector podrà apreciar de manera ben clara. Per una banda, tenim una llengua rica, expressiva i plena de mallorquinismes que dona al text

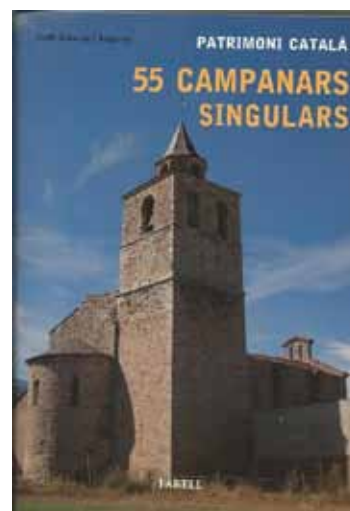
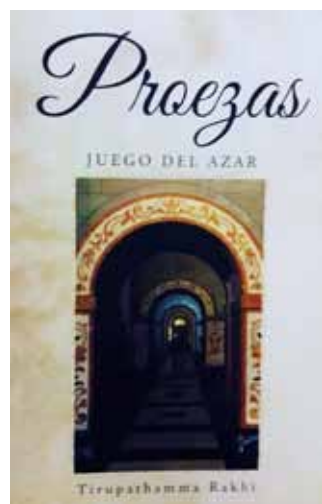
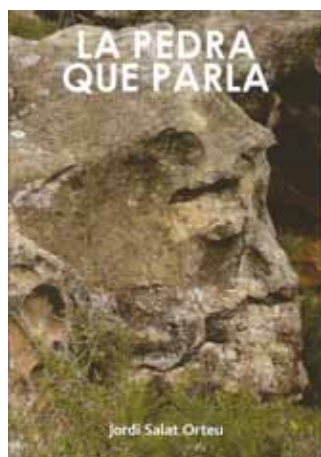
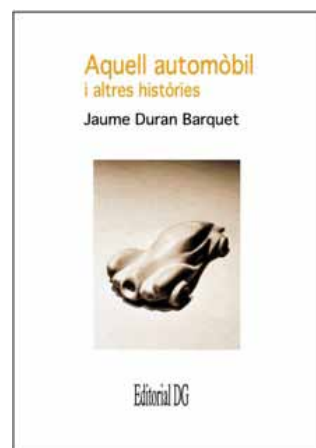
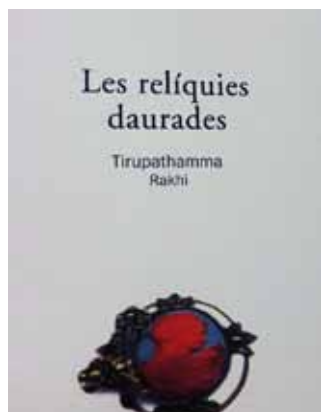
una plasticitat i un color molt allunyats de l'estàndard literari en què darrerament trobem escrites moltes novel·les. D'altra banda, pel que fa a les tècniques literàries, l'autora es mostra tan hàbil en el registre col·loquial, amb una llengua viva i genuïna en els diàlegs — plena de modismes, frases fetes i expressions tretes de la literatura oral popular—, com en l'ús de la tècnica del monòleg interior que utilitza per mostrar-nos el pensament de la protagonista, n'Aineta. Una lectura que sens dubte pot ser un gran descobriment i una magnífica porta d'entrada a d'altres obres de l'autora de Manacor. ■

La TortugaAvui us recomana lectura: els llibres dels nostres col·laboradors.

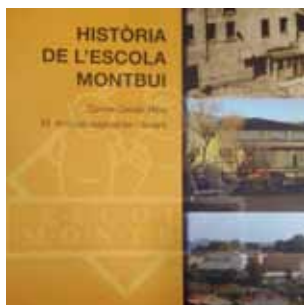
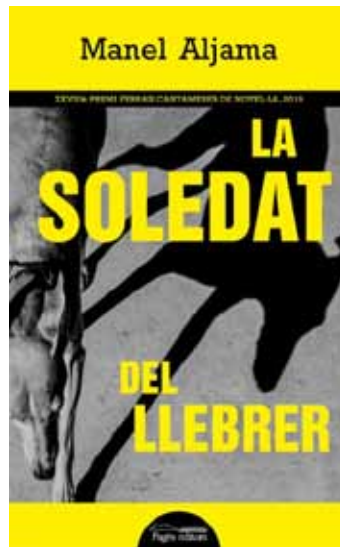
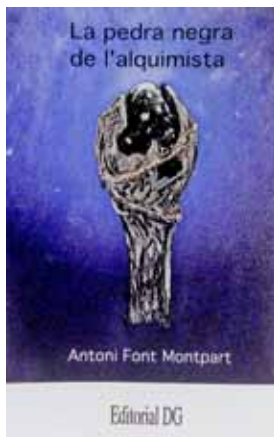

NOVETAT

NOVETAT

CURSOS UPCM PRIMER SEMESTRE 2025

Surveilled. 65 persones van ser espiades amb Pegasus per l'Estat per defensar el dret a l'autodeterminació. Acabarem l'acte amb un col·loqui amb **Jordi Solé** i altres persones afectades. **26 de gener 18h** Cafè del Centre

Història de la ciència com mai te l'han explicat, a càrrec d'**Ignasi Llorente**. **6 de febrer a les 19h** Teatre del Centre

Els Estats més o menys units d'Europa. Què és, d'on ve i cap on va la UE? a càrrec de **Jordi Solé**. **11 i 13 de febrer a les 19h** Aula del Centre

La intel·ligència dels ocells i altres feristeles, a càrrec d'**Abel Julien**. **Del 18 al 27 de febrer a les 19h** Ins Manolo Hugué (+ sortida de camp, 1 de març)

Estil amb propòsit: moda i empoderament femení com a eina de transformació personal, a càrrec d'**Helena Mayo i Mònica Pujadas**.

29 de març, 18h Cafè del Centre

Esriptura creativa, nivell inicial, a càrrec d'**Oriol Molas**. **Del 17 de març al 19 de maig, 17:30h** Ins Manolo Hugué

Esriptura creativa, nivell avançat, a càrrec d'**Oriol Molas**. **Del 17 de març al 19 de maig, 19h** Ins Manolo Hugué

Dones en acció: Què pebrots és això de la cuina sostenible? conferència a càrrec d'**Ada Parellada**. **6 de març, 19h** Teatre del centre

Dones en acció, Psicologia i esport, a càrrec de **Vanessa Olmos**. **13 de març, 19h** Aula del Centre

Dones en acció, dones fent política, a càrrec de **Núria Carner**. **20 de març 2025, 19h** Aula del Centre

Dones en acció: Les dones compositoras al llarg de la història, a càrrec de **Carme Trobalon**. **27 de març, 19h**, Aula del Centre

Curiositats de medicina i art, a càrrec de **Rosa Ribas**. **8 de maig, 17:30h** Ins Manolo Hugué

Tres grans genis del Barroc, a càrrec de **Rosa Ribas**. **Del 15 al 29 de maig, 17:30** Ins Manolo Hugué

CENTRE ATENEU DEMOCRÀTIC I PROGRESSISTA

WWW.CENTREDEMOCRATIC.CAT · CORREDOSSOS DE BAIX 9-11

CALDES DE MONTBUI

Federació d'Ateneus de Catalunya

Ajuntament de Caldes de Montbui

Generalitat de Catalunya Departament de Cultura

Diputació de Barcelona

PERSONATGES ABOMINABLES (59):

VALERIANO WEYLER

Antoni Graugés Codina

Hi ha multitud de PERSONATGES ABOMINABLES, però quan han fet mal a Catalunya tenen un no-sé-què especial que els fan més dolents encara.

És el cas del general Valeriano Weyler Nicolau; si no en sabem gaire bé res és perquè no ensenyen aquestes coses als llibres de text.

Weyler va néixer el 1838 a Mallorca i de jove net es va decantar per la carrera militar. És preferible no citar tots els càrrecs i les dates perquè seria tan pesat que deixaríeu de llegir aquest article, només dir que va estar de capità general a Canàries, Balears i Catalunya. Com que la política i els militars eren la mateixa cosa, va fer de governador a Filipines, a Cuba ocupà càrrecs en diferents ocasions de ministre de Guerra i Marina, Cap d'Estat Major de l'exèrcit de Terra i membre de l'Assemblea Nacional Consultiva. Físicament era poqueta cosa, amb prou feines arribava al metre i mig i, per la qual cosa, suposo que per triomfar a l'ambient marcial és perquè els devia tenir quadrats.

Ens centrarem només en dos episodis de la seva vida, per ordre cronològic, primer la seva estança a Cuba i després el seu pas per Catalunya; serà suficient.

La situació a la colònia cubana no anava bé perquè la guerrilla independentista estava guanyant l'exèrcit espanyol, per tant el 1896 destituïren al comandament militar de Cuba i nomenaren a Weyler governador i capità general de Cuba, vol dir que tenia tot el poder possible. El nostre protagonista va adonar-se que la guerrilla tenia el suport del poble perquè tot el poble era esclau de les oligarquies espanyoles. Per evitar-ho, practicà la política de terra cremada, consistent en destruir les collites i habitatges rurals i obligar els pagesos i ramaders a traslladar-se a determinades poblacions, poblacions tancades i vallades per l'exèrcit, per deixar la guerrilla sense mitjans. Weyler deia que d'aquesta manera no només tallava el subministrament a

l'enemic, sinó que també creava un escenari de terror i fam que deteriorava el lligam emocional entre la població civil i l'exèrcit alliberador. Déu n'hi do.

D'això se n'anomenà "reconcentració" i es considera a Weyler el pioner o inventor dels camps de concentració. Varen morir desenes de milers d'habitants, incloent-hi vells, dones i nens a causa de la fam i les epidèmies, sobretot el paludisme, per no disposar ni de menjar ni d'aigua potable. Quan un alcalde va demanar menjar per la gent, de la seva boca va sortir la frase: «Dice

Aspecte de Valeriano Weyler

1.896-1987 Cuba. "La Reconcentraci3n"

No 3s Auschwitz sota els nazis, 3s Cuba sota Espanya

usted que los reconcentrados mueren de hambre? Pues precisamente para eso hice la reconcentraci3n».

L'esc3ndol internacional promogut per Estats Units, que tenia l'inter3s de quedar-se amb l'illa, tal com va succeir despr3s, va fer que el president Sagasta, tres anys i mig despr3s destitu3s Weyler i es va perdre la col3nia definitivament a mans dels nord-americans (que no varen tractar la poblaci3 gaire millor). No se sap el nombre de morts de la "reconcentraci3n", per3 es d3na per bona la xifra de morts d'una quarta part d'una poblaci3 de 1.572.845 habitants. A hores d'ara cap govern ni la monarquia espanyols han demanat perd3 a Cuba per aquest genocidi i en canvi continuen parlant de la "gloriosa Espanya".

La segona q3esti3 a tractar 3s a Catalunya. Despr3s de la p3rdua de Cuba i Filipines, el 9 de juliol del 1909 va comen3ar la guerra de Melilla. Per retenir la col3nia i lluitar contra els insurrectes indepe , poder popular i repressi3

militar. A inst3ncies d'Alfonso XIII, el president del govern Antonio Maura va enviar al nostre PERSONATGE ABOMINABLE a solucionar el problema.

Comen3a la coneguda Setmana Tr3gica que va entre el 26 de juliol i el 2 d'agost de 1909. Weyler 3s l'encarregat de posar ordre, traient l'ex3rcit al carrer, disparant, carregant amb baionetes, actuant amb artilleria contra les barricades... de gent desarmada. El resultat 3s espant3s, m3s de 100 morts i 400 ferits, alguns dels quals van morir despr3s. La cosa no va acabar aqu3, va haver-hi 1.967 detinguts, dels quals 1.925 varen ser entregats a la just3cia militar que va dictar 17 penes de mort, 214 penes de pres3 (bastants de les quals perp3tues) i m3s de 200 deportacions.

Cal mencionar que, aprofitant la purga, es van carregar algun nacionalista catal3 i algun anarquista, encara que no hi hagu3s proves. El

Libre escrit per Weyler per autojustificar-se sobre Cuba

cas més conegut va ser el de Francesc Ferrer i Guàrdia, fundador de l'Escola Moderna que tant molestava als carques; va ser condemnat a mort com a instigador de la revolta i a pesar de les manifestacions de suport que rebé de gran part dels països europeus i algun de sud-americà, fou afusellat.

Quan parlem de la Setmana Tràgica sembla que només parlem de Barcelona, però també hi hagué aldarulls entre altres localitats com a

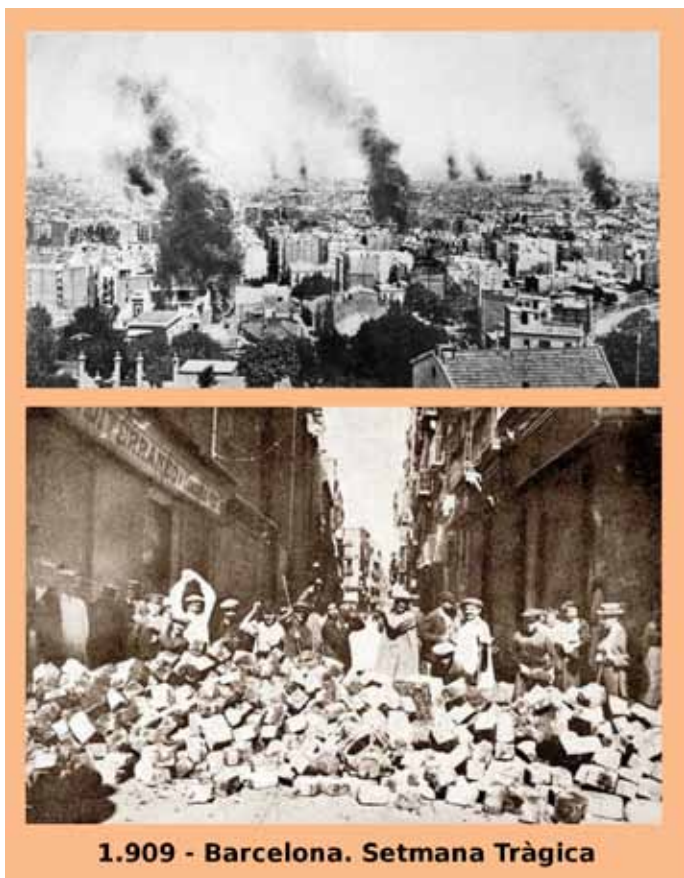
Placa d'homenatge a Madrid

que es va veure obligat a deixar el càrrec. I ara ve el curiós de l'assumpte, tot i l'escàndol i la brutalitat demostrades per Weyler, aquest paio va estar cinc anys més al front de Catalunya, vol dir que a Madrid ja els anava bé!

L'any 1926, Weyler va formar part de La Sanjuanada, un intent de cop d'estat que pretenia enderrocar Primo de Rivera per col·locar un general amic. S'anomenà d'aquesta manera perquè es pretenia fer el dia de Sant Joan. En descobrir-se, es va frustrar i varen detenir els participants, encara que a ell no el van empresonar.

Va fer tan bé la seva feina que va ser nomenat marquès de Tenerife, duc de Rubí i gran d'Espanya; ser amic personal d'Alfonso XIII tenia les seves recompenses. A l'edat de 92 anys, el 1930, va morir a Madrid; llarga vida als servidors de la pàtria!

Actualment hi ha carrers nomenats General Weyler repartits per la península i les illes; a Catalunya han retirat el nom del carrer a Badalona i a Manlleu, queda intacte amb un ajuntament conservador a Sant Quintí de Mediona. Al Madrid "defensor de les llibertats" del PP hi han posat una placa que diu: «*Ací estuvo la casa donde vivió y murió el capitán general Valeriano Weyler, modelo de lealtad al régimen constitucional. 1838-1930*» i olé. Ara queda un moviment revisionista-caspós encapçalat per la seva néta que diu que tot ho va fer bé, que complia amb la seva obligació i que ha estat víctima de la llegenda negra, que no és cert que hi hagués tantes morts a Cuba, que "només" foren uns 100.000. ■

1.909 - Barcelona. Setmana Tràgica

Imatges sobre la Setmana Tràgica a Barcelona

Sabadell, Granollers, Manresa, Badalona, Sant Feliu de Guíxols i Sant Vicenç de Castellet.

L'escàndol de tot plegat va tenir volada internacional i Alfonso XIII, que va instar a actuar amb mà dura el president Antonio Maura, ara es va fer el boig dient que era una monarquia constitucional i que ell no hi tenia res a veure amb el desastre; total, qui va pagar els plats trencats va ser el president Maura

El cansament de la tardor

Gestionar

l'avorriment

Ramon Duran i Comajuncosa
Oïdor del cronista

Ens comenta el cronista que quan ha tingut les millors idees, quan ha donat pas a les seves més grans aficions, quan ha trobat els passos que calia donar per iniciar una activitat determinada, ha estat durant les seves llarguíssimes i inacabables estones d'avorriment. Sí, tal i com ho llegiu, així ens ho ha dit. Ens explica que en els moments més àlgids de la desgana i l'ensopiment de vegades (només de vegades: no passa sempre), de vegades s'encén una llumeta que crèiem fosa, inservible. «És el senyal que hem tingut prou paciència, constància i tenacitat per veure-hi clar sobre un determinat afer, i que els intents vitals d'exasperar-nos i d'impacientar-nos no han prosperat. Podrem endegar, per tant, aquell propòsit que feia tant de temps que ens ballava pel cap i no sabíem com enfilarlo».

«Però no us penseu pas —ens comenta el cronista— que l'assumpte sigui gratuït: gestionar bé l'avorriment exigeix unes poques tècniques senzilles, però segures, i no sempre gaire fàcils de fer-ne ús. El primer que cal és tenir paciència. Molta paciència. Requereix saber esperar amb certa elegància. Per això és d'un ajut inestimable haver fet el servei militar: només hi aprens una cosa: esperar. Ni tan sols aprens a escaquejar-te de la feina: aprens a esperar i prou. I un consell: no s'hi val a fumar mentre espereu, no serveix per a res i et malmet els pulmons. Si has d'esperar-te mitja hora, igualment t'esperaràs si fumes com si no fumes. El període d'espera no s'escurçarà pas si mentrestant fumes: mitja hora són trenta minuts amb fum o sense fum. Pertant, fumar no et serveix per a res: creieu-me i no ho feu.

«Una altra manera d'administrar al millor possible l'avorriment és veure, sentir o llegir obres que ja vàrem sentir, llegir o havíem vist abans, potser fa anys. Per exemple, repenjar-nos en la lectura d'un llibre del qual ja coneixem el pas de les pàgines ens pot servir per descobrir-hi paraules o expressions que ens havien passat per alt en una lectura anterior. I passa el mateix amb la música: una peça que haurem sentit, potser, dotzenes de vegades, en sentir-la novament —en plena crisi del tedi— és possible (però ja us he dit que no sempre funciona) que hi descobrim aquell passatge, aquell gest, si l'audició és en format video que ens alegra l'oïda i la vista en fer la nova detecció.

«Tanmateix, el gran èxit de la bona gestió de l'avorriment —en podríem dir el sùmmum de l'excel·lència—, no és altre que la visió, de vegades imprecisa, de la imatge cercada fa temps i no trobada fins ara. I qui diu imatge, diu un passatge musical, un color indetectat, una paraula que no ens permetia tancar el poema començat fa temps. Aquest és el gran èxit de l'infamat avorriment. Ara bé: tot això es contradu amb l'enfocament de procurar no avorrir-se, amb la fórmula d'omplir tots i cadascun dels moments del nostre dia d'activitats més o menys controlades per tal d'evitar caure en l'ensopiment.

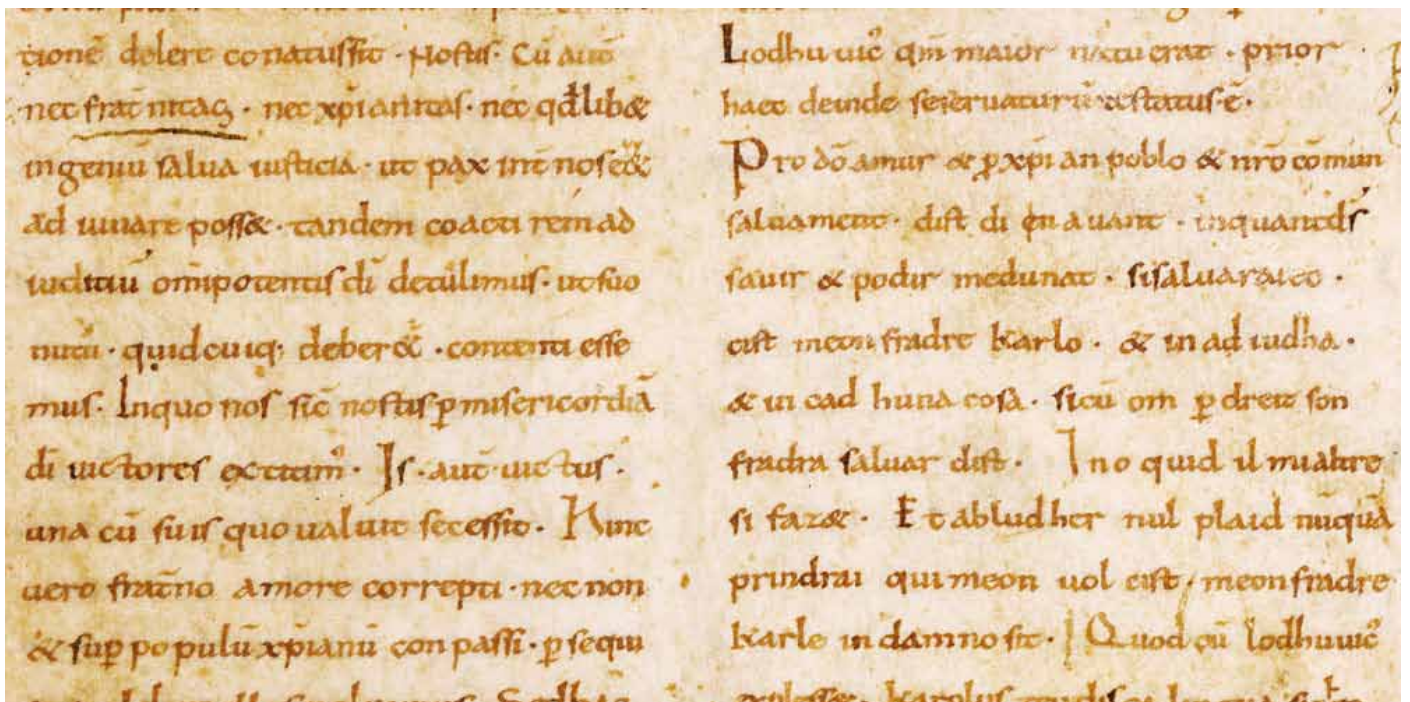
«Tingueu, doncs, paciència, amics lectors, i la vostra tenacitat pot ser molt bé que obtingui un premi inesperat. No heu de patir si la desgana us venç: sobretot no en feu partícip cap metge perquè possiblement us receptarà algun anti-depressiu. Penseu que sempre sou a temps de sobreposar-vos i de continuar amb la vostra vida de paper d'estressa». ■

Melz sostendriet les empedementz.
 Quelle p[er]desse sa uirginitet.
 Por[ ] Jos suret morte a grand honestet.
 Enz enl fou la getterent com arde tost.
 Elle colpes n[on] auret por[ ] Jo nos coist.
 A[ ] Jczo nos uoldret concreidre li rex pagiens.
 Ad une spede li roueret toilir lo chief.
 La domnizelle celle kose n[on] contredist.
 Volt lo seule lazsier si ruouet krist.
 In figure de colomb uolat a ciel.
 Tuit oram que por[ ] nos degnet preier.
 Qued auuisset de nos xr[istu]s mercit
 Post la mort & a[ ] lui nos laist uenir.
 Par souue clementia.

Protofrancès, o occità? Català, actual: Per l'amor de Déu i pel poble cristià, i pel nostre bé comú, a partir d'ara, mentre Déu em doni saviesa i poder, socorreré aquest el meu germà Carles amb la meua ajuda i qualsevol altra cosa, com s'ha de socórrer a un germà, segons és just, a condició que ell faci el mateix per mi, i no tindrè mai cap acord amb Lothari que, per la meua voluntat, pugui ser perjudicial per al meu germà Carles.

Sembla evident que Occitània i els regnes catalans compartiren nació, orígens, costums i llengua com també és evident que Occitània va passar a ser "francesa" arran d'una conquesta violenta. Com és evident que el País Valencià, Catalunya i les Balears, van passar a ser "estatalment" espanyols, arran d'una invasió i derrota militar, violència i repressió. Sotmesos, espoliats econòmicament i cultural i, constantment arranades, amb constants intents de negació i anul·lació, per part de Espanya i França. La pertinença a una nació ¿s'ha d'acceptar que és per força i sotmetiment? ¿O allò que té sentit és que tant el País Valencià, com Occitània o el Principat pertanyen a la mateixa nació, com els alemanys i austríacs, com els irlandesos de l'Eire i de l'Ulster, o els kurds

només en el tros que avui en diem la Franja).

Els P.P.C.C. som una colònia insultada i saquejada permanentment pels bandolers espanyols (i francesos) des de fa segles. ■

(1). Els dos néts de Carlemany, Carles el Calb i Lluís el Germànic, vencedors de la batalla de Fontenoy-en-Puisaye durant la Guerra civil franca, signaren aquest jurament d'ajuda mútua prestat el 14 de febrer de 842 contra el seu germà Lotari I. Fragment: *Pro deo amur et pro christian poblo et nostro commun salvament, d'ist di in avant, in quant deus savir et podir me dunat, si salvarai eo cist meon fradre Karlo et in aiudha et in cadhuna cosa, si cum om per dreit son fradra salvar dist, in o quid il mi altresi fazet, et ab Ludher nul plaid nunquam prindrai, qui meon vol cist meon fradre Karle in damno sit...*

d'Iraq, Síria, Turquia i Iran són de la mateixa nació respectivament encara que pertanyin administrativament a estats diferents?

L'Estat creat pels catalans -durant els segles en què la Nació Catalana va tenir una existència plena- mai no es va anomenar, o autoanomenar, o donar a conèixer al món amb el nom de "Corona d'Aragó". Així a Mallorca com a València, Sicília, Sardenya, Grècia o Itàlia i onsevulla, eren els "catalans". El Regne de Catalunya (el Principat i els regnes). No hi ha cap país que es digui "Corona de França" o "Corona d'Anglaterra" o "Corona de Bèlgica". És evident, doncs, que aquests són uns termes utilitzats "a posteriori" per algú interessat en modificar i desvirtuar la història de Catalunya (perquè Aragó, també fou un País Català, i no

POESIA

El temps del marfull

Neus Bonet i Sala
Blog: elplumierdenenuse.wordpress.com

Boscós atapeïts de marfulls frondosos,
la flor dels quals és un caramel per les abelles
desitjoses d'endur-se el pol·len frisat.

Paranys desconeguts pels forasters,
que passen tot cercant no res,
gaudint de la catifa blanca que els envolta.

A la llunyania, dues joves ramelleres,
amb una falç i un cabàs de vímet cadascuna,
cullen els fruits madurs dels marfulls,
que poc després seran emprats per guarir.

Tot passejant per les Gavarres frueixo
amb el paisatge d'alzinars, pinedes i torrents,
on l'aigua corre salvatge per paranys ombrívols.

Les sureres m'abracen suaument mentre,
el vell roure l'alça majestuós a l'horitzó.
Deixo enrere aquesta contrada,
on la vida no s'atura, sinó que perdura.

L'últimàtum

© Manel Aljama
(desembre 2024)

manel.aljama@gmail.com

Escriptor, editor i podcaster:

www.manelaljama.cat

Podcast Sons de Prop a La Veu
de Montcada i Reixac:

<https://laveu.cat/podcast/sons-de-prop/sons-de-prop/>

Canal Youtube: [https://](https://www.youtube.com/channel/UCLKQhsT5Sprwi670RDaGJzw)

www.youtube.com/channel/UCLKQhsT5Sprwi670RDaGJzw

© Imatge de [Zbynek Burival](#) en
[Unsplash](#)

L'EDUARD DESPERTA quan la veu de la sobrecàrrec anuncia que el vol ja fa l'aproximació a l'aeroport de Brisbane i que cal cordar-se el cinturó de seguretat, plegar la tauleta, desconnectar els aparells electrònics i posar dret el respall del seient. Han passat més de vint-i-quatre hores des de que va sortir del Prat i ha fet dues escales amb canvi d'aeronau. No volia pas iniciar el viatge des de Madrid, ni tampoc anar a París o Frankfurt, que és el recurs que fan servir molts catalans per no passar per la capital de l'estat.

Un cop posi el peu a terra, haurà de llogar un vehicle per dirigir-se cap a la zona vinícola de Granite Belt, a més de dos-cents quilòmetres de Brisbane. No és la millor zona vinícola d'Austràlia ni de bon tros —és molt difícil d'obtenir bons vins allà—, però es troba lluny dels terratinents i productors del Sud i prop de la costa, amb la humitat precisa, com el Penedès. Va saber combinar amb encert la syrah local amb el cabernet que havia portat del Penedès. D'això fa ja més de vint anys, quan un modest celler del Penedès va arribar a un acord amb un productor Australià del mateix volum, era petit i no estava envoltat dels grans depredadors. Podia sobreviure a l'estat de Queensland sense trobar-s'hi enmig de la lluita aferrissada entre els vinicultors de Nova Gal·les del Sud. Els pares que tot just havien traspassat la gestió del negoci, havien quedat molt contents.

Llavors el viatges i les estades a Austràlia es van fer més i més freqüents. I va resultar molt més dur i cansat que fer un tomb pels cellers d'Allella per si necessiten un camió cisterna ple de xarel·lo. Va tenir oportunitat de conèixer més australians que no pas penedesencs. I australianes, també.

L'Eduard feia dos anys que s'havia casat i va ser poc abans de preparar l'esdeveniment, que la seva parella va saber que ell tenia una filla de set anys a l'altra banda del món. La futura dona va rebre tota mena de detalls que la mare no havia reclamat mai ni un cèntim i que ell l'única cosa

que feia era visitar la petita aprofitant els viatges de negocis. L'Esther s'ho va prendre amb relativa calma. A la tornada del viatge de noces, però, ja havia canviat d'opinió i va començar a exigir que es desvinculés del tema. L'Eduard va fer que sí i va dir que «ho intentaria».

En el fons, l'Eduard no vol pas desvincular-se de la nena. S'ha acostumat més ell que la petita a les deu visites i escaig que li fa cada any. La nena viu amb la seva mare en un edifici d'apartaments al barri de Spring Hill, una zona residencial de Brisbane. L'home té el costum d'enviar un missatge anunciant la seva arribada i esperar una autorització per pujar a l'apartament. És el que acabava de fer quan ha recollit l'equipatge. Aquesta vegada, però no ha obtingut cap resposta. Ha pensat que la Susan, la mare de la petita, devia estar ocupada. I ell ha enviat el missatge sense comprovar l'hora local.

«La senyoreta Brown ja no viu aquí», és la resposta que rep a la porteria de l'edifici d'apartaments. És un cop molt fort el que ha deixat l'Eduard ben astorat. El recepcionista se'l mira amb cara de no saber que més dir-li. Sent que sona el mòbil, el mira i veu que es tracta de l'Esther. Ha oblidat fer-li la trucada de costum perquè sàpiga que ha arribat bé. No respon i envia el senyal d'ocupat. Surt al carrer. No recorda on ha deixat aparcat el vehicle que ha llogat a l'aeroport.

una adreça que se sap de memòria. La de l'empresa on treballa la Susan Brown. El taxista li respon que avui és diumenge i la zona on vol anar és un desert els diumenges. «No trobarà obertes ni les cafeteries!», fa el taxista «i resultarà complicat que trobi un taxi de tornada!», afegeix. L'Eduard desisteix i ordena al conductor que el porti al Westin Brisbane Hotel, la seva oficina quan ve de visita a Austràlia.

Quan l'Eduard tanca la porta torna a sonar el mòbil. L'Esther de nou. Dubta si agafar-lo. Al final, desisteix i l'agafa. El to d'ella és entre preocupat i enfadat. No li fa res dir-li que «estava ocupat», ella sap que és diumenge a Austràlia. «No he trobat ni la nena ni la seva mare», fa ell abans de penjar. A l'altra banda del telèfon, la reacció és de sorpresa. L'Esther no sap què dir, al final, però, ho deixa caure: «Doncs, tema resolt! Em vas dir que la mare no volia ni diners ni res de tu. Ja no cal que perdís més el temps en viatges inútils. Els vinyars i els cellers i punt. Menys viatges als antípodes!». L'Eduard guarda silenci. Sap que ella no ha estat mai d'acord amb el tema, però ell tampoc no vol pas trencar el vincle. «Em quedo! Em quedo fins que trobi la nena!» respon després d'uns llarguíssims segons d'incertesa. «Com?», fa ella. «Que em quedo aquí a Austràlia fins que trobi la nena» diu l'Eduard i penja el telèfon. ■

Estàs interessada en habitatge cooperatiu?

Vols informar-te del 1r grup d'habitatge que s'està gestant a Caldes de Montbui?

És molt fàcil...

- 1 Envia'ns un correu a info@coobert.coop
- 2 Rebràs informació i convocatòries a les reunions
- 3 Visita la web <https://coobert.coop> o segueix-nos a xarxes [@Coobertcoop](https://twitter.com/Coobertcoop)

Relats

Olga Garcia Beneyte

L'ARNAU I EL TIÓ

Em pica el cap, em pica el nas, em suen les mans. Cada any igual, abrigat com si anéssim als Pirineus.

–Mamaaaaaaaaaa, quan marxarem?

–Una mica de paciència, Arnau, que el teu germanet té caca.

Té caca, sempre té caca a l'hora de sortir de casa. És un pesat. Jo ja tinc ganes d'anar a buscar el Tió. L'ajuntament ha anunciat que s'espera que apareguin molts tions al Bosc de l'avi, just darrere de casa nostra. I el Max cagant... A veure si quan arribarem ja se n'hauran acabat, els troncs, i ens quedarem sense regals!

Per fi venen la mare, el pare i el Max.

–Marinaaaa –fa la mare cridant a la germana gran– que marxem!

–Jo no vinc!

–Què vol dir que no vens? Si no vens no tindràs regals.

–Au, mama, que ja soc prou grandeta.

–Filla, ja n'hem parlat, d'això, vinga posa't les sabates i l'abric i anem, no em toquis els ovaris, nena.

Quan la mama diu «no em toquis els ovaris» has de creure immediatament, això ho sap tothom, així que la Marina ha fet cap a la porta arrossegant els peus. La Marina mola molt, però hi ha dies que els té torçats, sobretot quan li fan fer «coses de nena petita», com diu ella.

* * *

Ja som a casa! Hem trobat un tió guapíssim. El Max s'ha flipat i tot. El volia portar ell, tant sí com no, però no podia, és clar, és un caganiu. L'he carregat jo gairebé tot el camí. L'hem posat en un raconet del menjador. L'hem

tapat amb una manta i li hem posat una mandarina al davant.

La Marina se n'ha anat a la seva habitació i en Max i jo ens hem assegut davant del tió per veure'l menjar. Però res. La mare ens ha explicat que mengem de nit i que de dia descansen, per això s'estan tan quietets. Doncs res. A esperar.

* * *

Cada dia li preguntem a la mare: «és avui, mama, que fem cagar el tió?» I ella: «no fills, fins al dia 24 no caga res. Bé, el dia 21 fareu cagar el tió de l'escola.» I és que a l'escola també n'hi ha. Un d'enorme i cada dia, abans d'anar a dinar assagem la cançó: «Caga, tió. Avellanes i torró. No caguis arengades, que són massa salades. Caga torrons, que són més bons...»

* * *

Avui era l'últim dia de classe. Li hem donat un tou de bastonades al tió de l'escola! Jo pensava, no podrà cagar tant, som un munt de nens i nenes. Però, sí, tu, ha cagat un playmòbil per cadascú. Després hem anat al pati i hem jugat a batalles amb els ninos. La senyoreta ens ha dit que podríem jugar a pares i mares o a excursionistes o a construir cases, en comptes de jugar a batalles. Ho hem intentat, però no era tan divertit.

* * *

Per fi ha arribat el 24 de desembre. Avui sí que farem cagar el tió. O això espero, perquè els pares no s'han afartat de dir i repetir: «si no us porteu bé, el tió no cagarà res, que és màgic i tot ho veu». A mi em sembla que jo m'he portat d'allò més bé, ara, la Marina ho porta clar, n'ha suspès dues, es passa el dia tancada a l'habitació, no es menja la verdura, posa la música a tot gas i contesta malament als pares. I el Max... el Max fa el que li rota. Quan no vol fer alguna cosa, fa una rebequeria i sempre rondina amb el sopar. Per acabar-ho d'adobar, no hi ha manera que dormi al seu llit, a la que pot s'aixeca i se'n va al llit dels pares. Quan fa això, jo també me n'hi vaig, però els pares s'enfaden i ens diuen que si dormim tots quatre al llit, es lleven amb mal d'esquena. No entenc per què es lleven adolorits, amb això li he de donar la raó al Max: s'hi dorm la mar de bé al llit dels pares. Jo, com us deia, m'he comportat la mar de bé, de vegades no li deixo les meves joguines al germà petit, és l'única queixa que tenen els pares de mi.

* * *

Ja li hem donat de garrotades al tió. Hem cantat: «Caga tió, tió de Nadal, posarem el porc en sal, la gallina a la pastera, el pollí a dalt del pi, corre, corre Valentí!...» Com que el pare és de Les Borges Blanques, ens ha ensenyat aquesta cançó, que és diferent de la de l'escola, però funciona com oli en un llum.

Primer havíem d'anar a mullar el bastó a la banyera, després li fotíem de garrotades i, en acabat, aixecàvem la manta! I regal! Regal! Regal!

La mare deia: «no xisclau tant, que no cal». Però xisclàvem igual.

I, un altre cop a la banyera, i picar, i regal!

Així hem estat una bona estona, fins que el tió ha cagat una ceba. Això vol dir que ja no n'hi ha més regalets. Quina mà de joguines ha cagat el tió!

* * *

«Ho veus, mare, –li he dit– com sí que som bons minyons?» I la mare ha rigut i ha fet: «sí Arnau, sou els millors fills del món». I ens ha abraçat molt. I jo m'he quedat amb el dubte de si està trista o contenta, perquè plorava i reia a la vegada. ■

Els conflictes: la por que governa i capgira la justícia, la moral i l'ètica

Liudmila Liutsko

Correcció: Albert Soler Dalmases

Aquesta filla de la por era agermanada amb l'egoisme separatista imprudent. Es va ultrapassar les fronteres de la seva missió natural de la conservació, la prevenció per sobreviure... Ja no només volia sobreviure, sinó viure bé i protegir-se de les amenaces exteriors, de tal manera que produïa encara més por...

La por que la llei, en lloc de protegir-te, et pugui perjudicar, empitjori els conflictes.

Ella i el seu advocat: "Ja sap, si vol tenir la custòdia dels fills, ha de fer la denúncia, i millor que sigui el divendres a la tarda... I té el procés guanyat. Amb la llei de protecció de les dones, només que li hagin aixecat la veu, ja pot denunciar-ho per maltractament..."

Ell i el seu advocat: "Com es troba, ella? Pateix per la separació? Podries aprofitar i declarar-la mare histèrica, inepta per educar els fills, ja sap..."

Tots dos, preocupats per com acabarà: "I els jutges?"

Els advocats: "I ara! No tenen temps per estudiar l'expedient bé, fullegen la carpeta just abans del judici."

Ella: "I és segur, que funcionarà la denúncia?" L'advocat, amb l'experiència viscuda: "I tant que sí, ningú no vol mullar-se davant del dubte, tenen por que no sigui veritat; l'empresonaran per si de cas, ningú vol tenir la responsabilitat..., i tampoc tenen gaire temps de veure tot el fons..."

Ella: "No, no ho faré, no és ètic..."

Advocat: "Com vostè vulgui... Però recordi que l'altre pot utilitzar les mesures que cregui convenients per aconseguir el que li interessen. És el joc sense regles morals. I tot es pot capgirar de tal manera que ningú sabrà qui diu la veritat."

La por de perdre "propietat" econòmica i física, els fills. La por de perdre l'autoritat i la imatge de bona persona, bona mare o pare, marit o muller... La por que mou a atacar i humiliar per prevenció pròpia davant de les crítiques i que crea uns contes de fades malignes, que intoxica l'existència dels éssers pròxims.... ■

Generació Baby Boom

El (nou) cant del Barça

Jaume Duran

Aquests dies s'ha celebrat el 125 aniversari del FC Barcelona. A banda dels corresponents actes festius, s'ha pensat a crear un nou cant que commemori i culmini l'efemèride. En el seu moment es va decidir que la creació d'aquest nou cant havia de recaure en la gent i en els artistes del moment, i que la fórmula d'elecció seria una mena de concurs amb votació popular. Es va designar un jurat, es van seleccionar lletres i es va encarregar la música a diferents creadors i compositors. De tot el procés, fins i tot se n'ha fet un documental que hem vist per televisió.

Al final ha guanyat una cançó que es diu L'Escut al Pit, triada en votació final amb altres tres finalistes i guanyadora amb un 63% de vots.

A molts ens ha resultat inevitable comparar aquest nou cant del Barça amb l'antic, el dels anys 70, que de fet continua sent l'himne oficial del club, ja que el cant del 125è aniversari no el substitueix. Sens dubte, en la comparació s'aprecien diferències que són reveladores de com ha canviat la realitat en cinquanta anys.

El cant antic -diguem-ne així, del del 1974- és una cançó molt ben feta des d'un punt de vista formal, harmònic i melòdic. Absolutament equilibrat, rodó, amb recursos compositius propis d'un compositor -Jaume Picas- amb formació musical formal i institucionalitzada. La instrumentació va ser la de l'època, amb instruments acústics, en formació de banda. Cada instrument toca la seva partitura, única i pensada per interactuar dins d'un tot. Fins i tot la partitura de percussió està composta des d'un criteri compositiu molt clar i definit, no és un arranjament concebut per fer de base rítmica elemental. I la lletra, d'en Josep Maria Espinàs, és un manifest de l'esperit d'una entitat que vol anar més enllà del fet estrictament esportiu. És la lletra del club que era evident que ja era, als anys setanta, "més que un club" i que d'alguna manera volia que aquesta idea quedés fixada. "Tenim un nom, el sap tothom: Barça, Barça, Barça". I és ben cert, aquest nom el sap tothom, més enllà de l'esfera purament futbolística.

Del nou cant en són autors Xavier González-Costa (lletra) i Carles Casas (música). És una cançó orientada a despertar una pulsio més primària: la del sentiment. La música està feta des dels recursos tecnològics d'ara. Està feta amb una màquina, vull dir. El ritme obstinat, de cadència contundent, connecta amb algun aspecte tribal que fins i tot és més propi d'altres cultures que no pas l'europea. Hi ha un "bum bum" despul·lat, fosc, intimidador. El que dèiem d'aquella partitura de percussió, aritmètica i elegant, aquí esdevé un pols sord, de comunió irracional. Fins i tot recorda les haques dels maoris, que s'han popularitzat darrerament. L'estructura de la cançó no és rodona. És asimètrica, i cadascuna de les dues parts consta d'una roda harmònica senzilla, repetitiva, una rotació harmònica una mica gratuïta, aleatòria, com d'anar provant combinacions més que triar l'acord més escaient dins d'un context. La lletra apel·la a l'orgull i al sentiment, sense cap missatge teòric. El missatge, completament desintel·lectualitzat, simplement parla d'orgull, de fermesa i vol transmetre èpica i heroisme. "Porto l'escut al pit. Em protegeix el cor. Porto l'escut al pit. El meu tresor".

Els temps han canviat i un dels signes del canvi ha estat aquest: l'entronització del sentiment per damunt de la raó. Ho veiem a tot arreu: la omnipresència

PORTA UN SOCI
I ACONSEGUEIX 3 LLIBRES DE REGAL!

Per superar els nous reptes necessitem créixer i enfortir-nos com a societat civil, i per això també volem comptar amb tu. Segur que al teu entorn hi ha algú que podria ser el futur soci de l'entitat. Ajuda'ns a trobar-lo! Tu i el teu convidat rebreu de regal els llibres de Jordi Cuixart i l'últim Premi Sant Jordi.

COPIA EL TEU ENLLAÇ:

https://www.omnium.cat/ca/fes-te-soci-porta-un-soci/?aps_id=66694

ENVIA'L A TOTHOM QUE VULGUIS CONVIDAR A FER-SE SOCI D'ÒMNIUM

MÉS INFORMACIÓ

ÒMNIUM CULTURAL **SEGUEIX-NOS!**

Per deixar de rebre les nostres comunicacions, fes clic [aquí](#). Pots oposar-te al tractament de les teves dades a través de correu electrònic a [dades@omnium.cat](#) o bé a Òmnium Cultural, carrer Diputació, 276, 08009 de Barcelona. Si vols més informació, pots consultar la nostra [política de privacitat](#) i la nostra [política de cookies](#).

de l'emoció com a factor de reclam, amb el pretext que el sentiment és autèntic i humanitzador.

El sentiment i la simplificació, signes dels temps presents.

El nostre país ha canviat, de remolc dels canvis globals del món. En sortim més ben o més malparats, això ja ho analitzarem un altra dia i en un altre lloc, en una altra sobretaula. Diu la sociologia que les societats no milloren ni empitjoren, simplement canvien cap a formes diferents. Dir si l'evolució és favorable o no depèn de l'apriorisme en el que et vulguis situar.

Un detall que no passa per alt, en això d'aquests himnes, és el de la fonètica. En el cant antic hi ha totes les vocals catalanes, obertes, tancades, i neutres. En el cant d'ara ja no. A banda d'una dicció que fa que costi d'entendre la lletra a la primera -també pot ser cosa de l'edat i la sordesa- al nou cant hi ha un empobriment fonètic evidentíssim. "Barça" ja només té una vocal.

No vull treure mèrit a la cançó que ha guanyat. Té les seves virtuts, naturalment. La gent se la pot fer seva molt fàcilment, ja que és enganxosa. Deia en Laporta que ell volia una cançó que tothom pogués cantar i identificar-s'hi.

A mi personalment, de les tres finalistes, m'agradava més "Del bressol a l'infinit", que és molt més delicada, un punt més cristal·lina. De l'altra no me'n recordo gaire, ja que des d'un primer moment la vaig trobar menys interessant. Totes tres, però, resistien l'anàlisi que he pretès aquí. Són totes tres resultat de la manera de fer d'avui, tant si parlem de música com de simplement anar pel món.

En qualsevol cas la història del Barça és viva, es fan coses, hi ha una idea de futur -que ens agradarà més o menys- i per res es renega del que hem sigut.. ■

Herbolari Dioscórides

Oli d'oliva

Dídac Garcia
Herbolari Dioscórides

L'oli d'oliva verge extra és un dels ingredients més utilitzats a la cuina i l'element principal de la dieta mediterrània. Ajuda a mantenir una dieta equilibrada i saludable a causa de múltiples beneficis i propietats.

Els beneficis de l'oli d'oliva extra verge van des de ser la principal font de greixos a l'alimentació fins a convertir-se en la rutina perfecta per mantenir el cos sa.

Tothom sap que l'oli d'oliva procedeix de l'oliva, la fruita natural de l'olivera, l'arbre nadiu del Mediterrani. Però, segurament, no tothom sap que l'oli s'obté a través del premsat de les olives i el sabor depèn de la varietat i del país d'origen de l'olivera. El sabor pot ser suau, una mica més amarg o picant, depenent de la varietat de l'oliva. Menys encara se'n coneixen les tècniques de processament i que determinen el grau que té l'oli, que es pot classificar en refinat i no refinat, depenent de si en el seu procés d'extracció s'han fet servir químics o calor (refinat o no refinat). Els olis refinats es tracten per tal d'acabar amb qualsevol defecte i poden tenir un color més indeterminat i un sabor una mica més suau, fet que no passa en el cas de l'oli verge extra que manté les propietats intactes, elaborat mitjançant el premsat en fred de les olives.

L'oli d'oliva protegeix contra la inflamació, l'estrès oxidatiu i el risc cardiovascular provocats per l'envelliment. Cada cop hi ha més proves de les propietats beneficioses de l'oli d'oliva per a la nostra salut i el seu efecte protector contra diferents malalties.

Segons l'estudi de l'Institut Hospital del Mar d'Investigacions Mèdiques de Barcelona, el consum habitual d'olis d'oliva verges, rics en compostos fenòlics, augmenta el nivell de HDL (anomenat també colesterol bo) a l'organisme. L'oli d'oliva redueix significativament el risc de malalties del cor

i les relacionades amb la coagulació sanguínia, el risc cardiovascular i amb el metabolisme i el transport de lípids. El consum regular d'oli d'oliva verge extra s'ha associat a un risc menor de vessament cerebral. Els estudis han descobert que el consum d'oli d'oliva verge extra pot augmentar la producció d'òxid nítric a la sang i millorar la circulació sanguínia al organisme, cosa que pot ajudar a reduir el risc d'íctus.

Els olis d'oliva verge extra, amb contingut en antioxidants naturals, ajuden a suplir la producció interna d'antioxidants i reduir els efectes de l'oxidació.

Eleva els nivells de colesterol HDL (bo)

Disminueix el colesterol LDL-c (colesterol dolent)

Beneficia el control de la hipertensió arterial.

Redueix l'aparició de trombosi i preveu l'aparició de diabetis.

L'ús d'oli d'oliva a la cuina mediterrània és fonamental. Com amaniment d'amanides i guisats, i fins i tot per fregir. En aquest darrer cas, els nutricionistes recomanen la seva utilització per sobre de qualsevol altre oli vegetal, ja que a altes temperatures segueix mantenint-ne les propietats, de totes maneres no és del tot recomanable fer servir l'oli d'oliva verge extra per fregir a altes temperatures ja que pot produir substàncies químiques tòxiques a temperatures massa altes. És millor utilitzar-lo per cuinar a baixa i mitja temperatura.

Per acabar hi afegim una excepció: Encara que l'oli d'oliva verge extra és una bona font de greixos monoinsaturats saludables, no s'ha d'utilitzar com a font principal d'aquests greixos a la dieta. És important consumir una varietat d'olis, com el d'alvocat, la nou i la llinosa, ja que tots tenen valors nutricionals únics.

L'oli d'oliva també es pot fer servir per a ús tòpic, la seva ràpida absorció alleuja les agressions causades per l'estrès oxidatiu, raigs UV o contaminació deixant la pell amb un aspecte brillant i sa.

L'oli d'oliva verge extra hidrata fins i tot els teixits més profunds de la pell, combatent l'excés de sequedat i l'acumulació de cèl·lules mortes. Té vitamina E, nutrient que prevé l'envelliment cel·lular i la pèrdua d'elasticitat i fermesa. Afavoreix la cicatrització dels teixits i redueix l'aparició de taques i línies d'expressió. Combinat amb cera d'abella es pot fer una senzilla però efectiva crema hidratant a base d'oli d'oliva verge extra.

Preparació: 20 cullerades soperes d'oli d'oliva verge extra i 30 grams de cera d'abella a làmines. Col·locar la cera d'abelles en un recipient resistent a l'escalfor i escalfar al bany maria fins fondre. Quan es fongui, afegir-hi l'oli d'oliva i remenar perquè s'integri bé. Retirar el producte del foc i deixar-ho reposar uns minuts, abans que se solidifiqui s'hi pot afegir, de forma opcional, vitamina E (una cullerada d'oli vegetal, de germen de blat, girasol, càrtam, blat de moro, soja, nous, ametlles, cacauet o avellanes). Finalment abocar-ho en un flascó de vidre amb tapa i emmagatzemar en un lloc fresc i fosc. Diàriament prendre una petita quantitat de crema i aplicar-la sobre la pell fins que l'absorbeixi bé. ■

Herbolari DIOSCÓRIDES

Ainhoa Rodríguez Roig
Diego García Rodríguez

Naturòpata - Herborista - Teràpies Marines - Orinoteràpia
Alimentació Ecològica
Cosmètica Natural - Medicina Ortomolecular

C/ de Lleida, 49
08140 Caldes de Montbui

Tels. 93 865 41 38

678 474 329

A/e. ainhoa.garcia@gmail.com

herdioscorides@gmail.com

Diego Garcia Rodriguez
Herbolario Dioscórides

Curiositats O Catalão

Antoni Font

Catalão és un municipi brasiler de l'estat de Goiás. La seva població el 2021 era de 113.091 habitants, ocupant una àrea de 3.789,5 km². Poc se sap dels primers habitants de Catalão (Vikipèdia).

Es diu que documents de 1722 parlen d'un clergue d'origen català, a qui anomenaven *O Cathalam* ("El Català"), que s'hi havia establert i que havia creat una petita comunitat, on les expedicions feien cap per reagrupar-se, avituallar-se i comerciar. Tanmateix hi ha documentada, en un llibre més actual, una altra versió dels fets.

En la diàspora catalana del 39, molts foren els catalans que s'exiliaren, especialment a Mèxic, l'Argentina o Xile. El doctor Arnau, però, un metge nascut a Figueres especialitzat amb medicina natural a Barcelona, ciutat on es doctorà, exiliat després de passar pels camps de concentració francesos s'instal·là al bell mig de l'Amazònia. Allí es va casar amb una indígena de l'ètnia *tupí-guaranva* i va organitzar i dirigir una petita comunitat autosuficient. Els indígenes l'anomenaren *o catalão*, i ell els va ensenyar a parlar i escriure el català.

El matrimoni Josep Travesset i Anna Rosselló i la seva filla Carme de dos anys, farts i ofegats per tota la repressió de la postguerra, decideixen emigrar, i l'any 1956 s'embarquen a Barcelona cap a

Brasil. Al port de Santos els esperaven esperantistes que els ajudaran a instal·lar-se (Josep Travesset, era esperantista i va desenvolupar una forta activitat escrivint articles en esperanto a diversos diaris i revistes). Als anys 60, després de residir a Sao Paulo i recórrer diverses parts del Brasil, van iniciar un viatge a través milers de quilòmetres per les terres d'Amèrica del sud, pels estats de Brasil, Bolívia, Perú, Equador, Panamà, Costa Rica, Hondures, etc. (Abya Yala, tal com anomenaven els indígenes, l'Amèrica Llatina) prenent apunts d'experiències i records que traslladarien en publicacions, es trobaren enmig

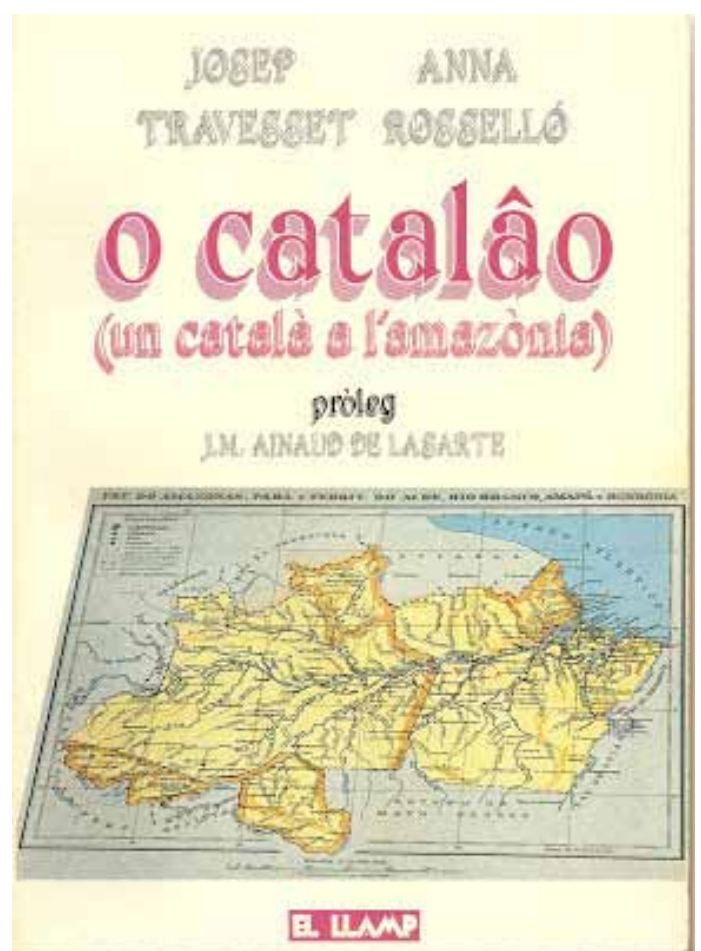

de les selves tropicals, concretament a la vora del riu Negra, amb un català que hi havia arrelat profundament sense deixar de pensar i estimar Catalunya. Veure la senyera voltada d'amerindis, tant lluny de casa, sentir parlar català a milers de quilòmetres lluny de la pàtria... els va portar a plasmar-ho en un llibre: "O Catalão (un català a l'amazònia)" de Josep Travesset i Anna Rosselló, editorial el Llamp, col·lecció l'Aplec, 1984, amb pròleg de J M Ainaud de Lasarte.

Al nord-oest de l'Uruguai, fronterer amb el Brasil, un lloc ric en minerals i pedres precioses, hi discorre l'Arroyo Catalán, o simplement El Catalán, format pel Catalán Grande, el Catalán Chico, el Catalán Seco i el Catalancito, a més del Tres Cruces i el Cuaró, situats tots al vessant de les cadenes de turons de Yacaré Cururú, Belén i Catalán. A les ribes del Catalán Chico, el 1955 s'hi van descobrir restes de les primeres poblacions humanes registrades a l'actual Uruguai, desenvolupades

fa entre 8.000 i 10.000 anys, molt abans de la presència del poble xarrua. Per la seva localització, aquesta cultura prehistòrica va rebre el nom de catalanense.

Hi ha indicis d'una població de procedència catalana establerta a la zona pel cap baix d'ençà de mitjan segle XIX. Una època, val a dir, en què recorria l'actual província d'Artigas un capità anomenat precisament Carlos Català. Aquest, fill del pedagog valencià Josep Català i Codina va rebre l'encàrrec oficial d'establir pobles als límits amb el Brasil per a assegurar la sobirania nacional a la frontera nord. A més dels municipis de Constitución i Cuareim, el 12 de setembre de 1852 va fundar San Eugenio del Cuareim, l'actual ciutat d'Artigas, capital del departament homònim i que l'homenatja amb un carrer i una plaça. Una altra hipòtesi per a mirar d'explicar el topònim Catalán ens porta fins a l'àrea de naixement de l'Arroyo Catalán i del riu Cuareim, una zona de turons a la cruïlla entre els departaments d'Artigas,

Salto i Rivera amb el Brasil. A pocs quilòmetres hi ha el poble de Masoller, que podria rebre el nom d'una família catalana que s'hi devia instal·lar durant el segle XIX.

Un frare, un exiliat republicà, una més, una de tantes històries... A l'Amazònia colombiana durant la primera febre del cautxú (1879-1912), caputxins com Fidel de Montclar, Gaspar de Pinell o Estanislau de les Corts van promoure nous models d'evangelització, amb l'estudi etnològic i lingüístic, volien conèixer tradicions i mites per trobar "esclatxes per on pogués penetrar la fe cristiana, sense modificar la cultura autòctona". El missioner Plàcid de Calella creia "necessari aprendre també la seva parla (dels indígenes), que bon dret hi tenen". D'una manera o altra la presència catalana a Abya Yala, abans, durant i després de la descoberta colombiana, va ser més nombrosa i rellevant que els que s'ha volgut fer creure. Els quatre primers viatges colombians van ser cent per cent catalans. I només cal veure la quantitat de topònims catalans (alguns

castellanitzats) que proliferen per el continent americà. ■

* Anna Rosselló, 1923, Flix (Ribera d'Ebre). Orfe de mare des dels 6 anys. El seu pare era secretari de l'Ajuntament; era carlí i durant la guerra va patir la persecució primer d'un bàndol i després de l'altre, morint a la

DODECAEDRE PODCAST

«Colón, Colombo,
Colom: Identitat,
pensament i
política»

<https://vernaclistes.blogspot.com/2024/08/conferencia-colombo-colon-colom.html>

presó el 1941 —oficialment va caure per les escales— quan l'Anna tenia 17 anys. En un viatge que va fer a Andorra per retrobar-se amb els seus germans grans exiliats a l'Estat francès, va conèixer el en Josep.

* Josep Travesset, 1916, Balaguer (Noguera). Militant nacionalista des de molt jove, va prendre part activa al 6 d'Octubre de 1934, proclamació de l'Estat Català. Va patir la guerra, la retirada, camps de concentració, i les presons de Saragossa i Barcelona. L'any 1950 va tornar a l'Estat francès i d'allí a Andorra, on va coincidir i conèixer l'Anna.

* Abya Yala significa "terra en plena maduresa" o "continent de la vida", també es podria traduir per "terra de riquesa" o "terra de l'abundor". És un nom d'origen *kuna* (Panamà-Colòmbia) que va ser adoptat pel Consell Mundial dels Pobles Indígenes, argumentant que "Anomenar les nostres ciutats, pobles i continents amb un nom estranger equival a sotmetre la nostra identitat a la voluntat dels nostres invasors i a la dels seus hereus".

CUINA DE TEMPORADA

Joan Dalmau Pratsevall

ARRÒS AMB LLAMÀNTOL I CEPES

Ingredients:

- 2 llamàntols
- 400g de sèpia
- 4 grans d'all
- 1 ceba
- 50g de ceps secs i hidratats amb aigua
- ½ copa de conyac
- 1l de brou de peix
- 350g d'arròs bomba
- Sal, oli i pebre
- Picada d'all, julivert i 4 ametlles

Preparació:

Tallar els llamàntols, al llarg, per la meitat, i separar les pinces. Trencar amb una mà de morter o similar la closca de les pinces, salpebrar i sofregir en una cassola amb l'oli ben calent, fer-li una volta i abocar-hi el conyac, deixar uns moments i reservar.

Encendre el forn a 190°.

En el mateix oli, sofregir els alls i la ceba tallada ben petita, a foc suau perquè vagi confitant a poc a poc fins agafar un color torrat i més aviat fosc. Tot seguit, hi posem els ceps i, a continuació, l'arròs; ho remenem bé i aboquem el brou de peix bullint. Ho deixarem 10 minuts, remenant de tant en tant i a foc mig; després, posem el llamàntol, amb la carn tocant l'arròs, i la picada. Seguidament, el posem al forn durant 5 minuts. Si fes falta, hi posem un xic més de brou, ja que ha de quedar caldós.

PAELLA D'HIVERN DE VERDURES AMB ALGUES

Ingredients:

- 1 ceba
- 3 alls tendres
- 3 tomàquets madurs
- un parell de branquillons de bròquil
- 1 pebrot verd
- 2 carxofes
- unes quantes mongetes tendres
- pèsols
- favetes
- 20g d'algues seques
- 350g d'arròs

Un brou de verdures fet amb:

- 1'5l d'aigua,
- porro
- api
- pastanaga
- ceba
- tomàquet
- fulles d'enciam
- julivert.

Per la picada:

- un parell de grans d'all
- julivert
- safrà
- oli.

Preparació:

Tallar les carxofes a gra d'all; el bròquil i les mongetes, a trossos petits. Després, sofregir-ho tot i reservar.

En la mateixa paella, fer un sofregit amb la ceba, l'all; quan estigui enrossit, posar-hi el pebrot verd i les faves. Després el tomàquet pelat; ho deixem sofregir bé. Una vegada acabat hi posem les verdures que hem reservat i els pèsols; li fem un parell de voltes i ja ho tenim a punt per posar-hi l'arròs (que el podem acabar o fer, en una paella o en una cassola).

Una vegada hi hem posat l'arròs, hi afegim les algues seques remullades i esmicolades, li fem unes voltes i li posem 1l. de brou. Esperem que bulli tot remenant perquè no s'enganxi, rectificuem de sal i posem la picada.

L'acabem de coure al forn a 190° sense remenar. Temps de cocció, uns 15 minuts.

HISTÒRIA DE CALDES

Joan Tarrés

Raval del Remei, 1919

Carrer de Buenos Aires, 1920, classe de gimnàstica Escuelas Nacionales.

Estació del tren, 1939. Sense vies, pel tancament de la línia.

Interior de les galeries de la
pedrera, 1924

Masia del Pasqualet, 1909.
Al mig es veu el camí de la
pedrera.

Carrer Major. Carretes de bous
portant llambordes a l'estació.
1930

Carrer Major, teatre del Círcol,
1924.

Carrer Vic, 1920

Carrer del Pont, 1920.

Casino de Caldes
des de 1864

fundació
Casino de Caldes
Caldes de Montbui

2024

ACTIVITATS

Vine al Casino

Sessió de RIALLES:

Activitat núm. 1340

DES.

14

“SOMIACAIXES DE NADAL”

Lloc: Sala gran
Hora: 18.00 h
Preu: 6€ - 7€

Venda d'entrades dijous i diumenge a la taquilla del Casino de 17 a 19 h. i a: <http://bit.ly/CasinoCaldes>

de la Cia. Anna Roca

**Celebrem
160
anys**

Fundació Casino de Caldes
Associació Cultural i Espai Casino de Caldes
Carrer del Forn 15 - Caldes de Montbui
cultural@casinodocaldes.cat
www.casinodocaldes.cat
i també en

Ajuntament de
Caldes de Montbui

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Departament de Catalunya
Departament de Benestar Social i Família

Recull de pensaments, dites, frases fetes i altres futilses, però importants.

Amadeu Nidó

A. Reflexió que s'atribueix al periodista **Jesús Quintero**, el carismàtic, *Loco de la colina*: «Sempre hi ha coses per les quals val la pena viure. T'ho dic jo que no sóc sospitós d'optimisme. Encara que de vegades no ho sembli, sempre hi ha algú esperant-nos. Dóna-li temps al temps, i si va molt a poc a poc, avança't a ell, i corre si cal; però no et rendeixis».

B. John Lennon músic: La vida és allò que et va succeint mentre tu t'entestes a fer altres plans.

C. Dues frases d'**Albert Einstein**: S'ha tornat terriblement obvi que la nostra tecnologia ha superat la nostra humanitat. Dues coses són infinites: l'estúpidesa humana i l'univers; i no estic segur de la segona.

D. Plató va definir la filosofia com una disposició afectiva respecte del saber i de l'existència, desig de conèixer allò real, desig de reformar l'existència, de cuidar-la i purificar-la protegint-la d'allò que la fa malbé.

E. Josep Pla, escriptor i periodista: Els diners no donen la felicitat, certament; però tampoc no és un seriós obstacle.

F. Discriminació lingüística: *Habla español, que estás en España* (si "l'exigència" és per escrit, normalment és en majúscules i va acompanyat amb l'emoticona d'una *bandera espanyola* repetida diverses vegades.) La discriminació lingüística és el tracte d'inferioritat que es dóna a una persona o un col·lectiu quan s'expressen en una llengua concreta.

G. Vicent Partal (VilaWeb): L'augment de la tensió entre les dues Corees, amb Corea del nord vinculada amb la guerra de Ucraïna, i la Xina i Taiwan i les connexions entre aquests conflictes i els que hi ha a el Llevant han fet que analistes i diplomàtics parlin obertament d'una possible tercera guerra mundial, que ja hauria començat. El dia que Hitler va envair Polònia ningú no va anunciar que havia començat la Segona Guerra Mundial –solament ho va dir el Daily Telegraph i tothom el va qualificar d'exagerat. Una guerra mundial tan sols es veu mirant el passat quan som al futur.

H. Sanchis Guarner (1911-1981) filòleg, historiador i escriptor valencià: Una llengua no mor perquè no guanya nous parlants; només mor si la deixen de parlar aquells qui la parlen.

La persona asiàtica, africana, de qualsevol indret (tret dels anomenats llatins) que vingui a Catalunya, tindrà les mateixes dificultats per entendre el català que per entendre el castellà; tot i així, ben sovint ens hi adrecem de seguida en castellà. Si tothom amb qui es troba li parla en castellà, assumirà que la llengua que necessita per bellugar-se per aquí és el castellà i no pas el català. Deixant d'utilitzar la nostra llengua la convertim en prescindible.

I. Umberto Eco sobre les biblioteques domèstiques: "És una ximpleria pensar que has de llegir tots els llibres que compres, com és una ximpleria criticar els que compren més llibres dels que mai podran llegir. Seria com dir que hauries d'usar tots els coberts o gots o tornavisos o broques que hagi comprat abans de comprar-ne de nous". "Hi ha coses a la vida que necessitem per tenir sempre suficients subministraments, encara que només en farem servir una petita part". Umberto Eco (Alessandria, Piemont, 5 de gener de 1932 - Milà, Llombardia, 19 de febrer de 2016) semiòleg, filòsof i escriptor italià.

J. *El tribunal d'apel·lació de Tolosa va decidir condemnar el català a ser una llengua de segona, que només es pot utilitzar als ajuntaments com una traducció del francès, sense cap valor administratiu.* "Més que mai som dempeus" i no permetrem que el català retrocedeixi a la Catalunya Nord. **Nicolàs Garcia**, batlle d'Elna.

K. Coses de l'idioma: «Fi» és una paraula que tant pot ser masculina com femenina. Si és masculina vol dir «finalitat» i si és femenina vol dir «final». A més els gèneres es creuen, és a dir: El «fi» (masculí), vol dir la «finalitat» (femenina). I en canvi: La «fi» (femenina), vol dir el «final», que és masculí.

Segons alguns intèrprets (els més alarmistes) de Nostradamus i altres suposats autors de prediccions, vaticinen, entre altres "calamitats": onades de calor que provocaran temperatures rècord, sequera severa i incendis forestals. Una crisi econòmica mundial que afectarà tota Europa, amb recessió i l'augment de la inflació que podrien portar a disturbis socials i augmentar l'atur. Altres profecies per al 2025 inclouen una possible Tercera Guerra Mundial que involucraria els Estats Units, Rússia i la Xina, així com una fam a l'Àfrica subsahariana, l'Índia i l'Amèrica Central. Hi haurà més fenòmens atmosfèrics extrems. Les migracions continuaran augmentant. S'usaran armes nuclears en algun conflicte armat. També s'esmenta el descobriment de vida a Mart per part de la NASA i l'Agència Espacial Europea, un terratrèmol devastador possible al Japó i la caiguda d'una superpotència. No cal dir que els escrits de Nostradamus són molt interpretatius i ambigus però, tal com van les coses, per a algun d'aquests vaticinis, no cal ser vident ni profeta, n'hi ha prou amb observar l'estupidesa humana. ■

Termes Victòria

hotel - balneari

www.termesvictoria.com

Cornut

Rebeca Estones

A l'antiguitat les banyes no sempre van tenir una connotació negativa. De fet, les deïtats i els personatges més prominents es representaven sovint amb banyes al cap. No obstant això, en el nostre llenguatge comú "posar les banyes" és equivalent a "enganyar la parella", mentre que "tenir banyes" és l'estat en què es troba el "cornut", és a dir, la persona que resulta traïda.

Hi ha moltes teories sobre el motiu pel qual s'atribueix a l'espòs enganyat la possessió de banyes visibles o invisibles. "Portar banyes". Diu el Diccionari General de La Llengua Catalana, **cornut** -**uda** *adj.* Proveït de corns. Marit enganyat per la muller. Tot i que parlar de l'espòs o el marit, no hauria d'excloure que l'enganyat hagi de ser mascle o femella, simplement un individu de la relació, persona, cònjuge, parella... (El meu Pompeu Fabra és una catorzena edició, d'abril del 1981).

És probable que aquesta antiga expressió es relacioni amb la caça. A l'estació del aparellament, el cérvol tria diverses femelles, que constitueixen el seu harem, fins que un altre cérvol desafia els seus drets. Si cau derrotat, romandrà sol fins que trobi un cérvol més feble a qui vèncer, que haurà d'abandonar el seu propi harem. Com que els cérvols tenen banyes, i altres mascles els arrabassen les seves companyes, és evident que seria plausible l'aplicació a la frase en qüestió. Però tanmateix la cosa no sembla tant "evident" perquè en el cas dels cérvols el "banyut" és el mascle fort, el que té èxit; pot ser per això però, hi ha altres teories a l'expressió "portar banyes". Com la relacionada en l'antiga pràctica d'empeltar els esperons d'un gall castrat a l'arrel de la cresta, on després de la unió amb els ossos del cap del gall, creixien i es convertien en banyes... Un empelt animal

Les “banyes” a la família reial de Creta, van ser, per tant, de dos tipus: uns, evidents, del monstruós fill de la reina i els invisibles corns però innegables, que portava posats el Rei, atès que els habitants de Creta, conscients de l’adulteri... taurí de Pasifae, van començar a saludar Minos imitant amb la mà el signe de les banyes, per burlar-se’n.

Hi ha una altra explicació que relaciona al banyut i

similar amb el dels vegetals. En suport d’aquesta teoria es fa referència a la paraula alemanya Hahnrei, de la qual s’afirma que significa tant banyut com capó. L’únic inconvenient d’aquesta teoria és que capó, en alemany, no és Hahnrei, sinó Kapaun o Kapphahn.

Una altra hipòtesi atribueix el qualificatiu de banyut al mascle de les cabres, el boc i al fet que les cabres femelles canvien de parella amb freqüència, per la qual cosa el boc és també anomenat en alguns llocs “cabró” —el banyut per excel·lència—.

Pasifae, germana de la fetillera Circe i esposa de Minos, rei de Creta, estava enamorada de... un toro, que havia estat regalat al seu marit per Poseidó, la reina Pasifae, pel que sembla va tenir una relació carnal amb l’animal i de la seva unió va néixer el Minotaure, la llegendària figura, meitat home i meitat toro, que va ser tancat al famós Laberint.

les seves banyes amb Andrònic I Comnè, emperador de Bizanci, que va regnar durant dos anys, del 1183 al 1185. Andrònic, havia rebut una acurada educació i va destacar per la seva eloqüència. Era molt atractiu i diverses princeses foren les seves concubines. Andrònic Comnè va ser probablement el membre més brillant i intel·ligent de la seva dinastia, a demanar d’això, va portar una vida aventurera, amb complots, conspiracions, aliances, ajusticiaments, assassinats, lluites i rivalitats, va ser proscrit, empresonat i exiliat diverses vegades. Quan va morir l’emperador Manuel

—cosí d'Andrònic— aquest va aprofitar que l'hereu, Aleix II, era menor d'edat i la regència la feia la seva mare, Maria, que havia jurat al seu difunt marit no tornar-se a casar i, en conseqüència, duia els hàbits de monja i havia canviat el seu nom pel de Xena. La regent però va incomplir els seus vots acceptant com a amant el *protosebast*(1) Aleix Comnè, nebot de Manuel i oncle de la reina de Jerusalem. Maria-Xena es va guanyar l'odi dels mercaders romans d'Orient per afavorir els europeus. Andrònic es va valdre d'aquesta situació per donar un cop d'estat amb el suport d'alguns nobles i militars. Andrònic fou odiat per bona part de la noblesa; molts nobles foren condemnats a

mort, però era molt popular entre el poble. L'estiu del 1185, estant Andrònic passant uns dies de descans a Àsia, va deixar encarregat del govern Esteve Hagiocristoforita, que va ordenar l'execució d'Isaac Àngel, suposadament perquè el seu nom començava per «I» i un rumor popular deia que Andrònic seria enderrocat per un personatge el nom del qual començava per aquesta lletra. Isaac però va rebre una confiança i es va poder escapar i es va refugiar-se a l'església de Santa Sofia. Va córrer la brama entre els enemics d'Andrònic i va començar a anar gent a la rodalia de l'església, fins que l'afer va degenerar en revolta. Els militars enviats per Hagiocristoforita van

Revista Ona Blava

bdnescriu.cat/category/ona-blava/

ser morts pel poble i Isaac fou proclamat emperador. Andrònic va tornar a la capital, però ja no va poder aturar el moviment i fou linxat per la gent revoltada.

Andrònic, home atractiu i eloqüent, a més d'energic i valent, va destacar com a gran general i hàbil polític, sembla que també va portar una vida força llicenciosa. Tenia el costum d'emportar-se al llit qualsevol dona que li fes el pes. Es diu que escollia les seves amants entre les dones dels dignataris de la cort, i com a "compensació", regalava a l'espòs un territori o vedat de caça i corn símbol de la seva nova propietat, el beneficiari podia penjar les banyes d'un cérvol sobre la porta de la seva residència. I tot el que passava davant d'una porta així orlada podia fer-se una idea prou clara del grau del garbuix conjugal d'aquella llar.

(1). Un títol de la cort de l'Imperi Romà d'Orient creat per l'emperador Aleix I Comnè.

«Cornut i pagar el beure» (a més a més de ser la víctima, haver de carregar amb les culpes). Això, metafòricament, ho hem patit força els catalans, al llarg de la història. I el que durarà, al pas que anem! ■

L'Associació d'escriptors badalonins, *Badalona Escriu*, ha creat una nova revista digital anomenada "Ona Blava", focalitzada principalment en la faceta de Badalona com a Ciutat Mediterrània i amb periodicitat trimestral.

MISTERIS

El Disc de Festo

Antoni Font

El 15 de juliol del 1908 l'arqueòleg italià Luigi Pernier trobava, per accident, un estrany disc d'argila cuita amb inscripcions jeroglífiques a les dues cares durant l'excavació del Palau Minoic de Festo (Phaistos), al sud de Creta. És rodó però té una forma un xic irregular, més aviat ovoide, lleugerament còncava a l'anvers i convex al revers. A dia d'avui, els experts continuen intentant explicar si les inscripcions són una mena d'alfabet, un poema, una cançó, un codi extraterrestre... o una falsificació.

El Disc de Festo possiblement forma part dels elements més misteriosos de la història de l'arqueologia. Aquest element circular està escrit per les dues cares, amb 45 signes diferents repetits en una seqüència organitzada de 241 caràcters estampats, dos en espiral; estarien fets amb una mena de segells i haurien estat impresos mentre l'argila estava tova, cosa que fins i tot indica que podria tractar-se d'un sistema precursor de la impremta.

Són molts els misteris que ho envolten, com a quina civilització pertany, quin és el sentit de lectura i, per descomptat, què signifiquen aquests símbols. El que és evident és que pràcticament no té res en comú amb la civilització minoica, és quelcom força diferent entre les troballes fetes en les excavacions on, suposadament fou descobert, les ruïnes del palau minoic a Phaistos i els estudis de datació del jaciment s'ubiquen en l'Edat de Bronze, entorn del 1700 aC.

Alguns experts —que consideren que la tauleta no és minoica ni cretenca— han datat l'origen d'aquest disc al segle XIV aC. o, el que és el mateix, seria de les tauletes amb llenguatge escrit més antigues fins ara trobades. Símbols amb prop de 4.000 anys d'antiguitat, gairebé equiparable a les tauletes sumèries. Si el seu origen no és minoic, podria pertànyer a un poble ciclàdic, és a dir, una cultura de l'Edat del Bronze de les illes del mar Egeu.

Molts estudiosos han intentat entendre què és el Disc de Festo i què s'hi explica a les dues cares gravades. Entre les interpretacions que s'han donat, n'hi ha

que assenyalen que aquest descriu sacrificis d'animals. D'altres diuen que relaten la disputa d'unes terres. Fins i tot, també s'argumenta que podria ser una pregària a una deessa o un ritu funerari, un joc de taula, un teorema geomètric... fins a antigues civilitzacions perdudes i extraterrestres. Gareth Owens, de l'Institut Tecnològic Educacional de Creta, es va atribuir haver estat el primer a aconseguir desxifrar alguns dels misteriosos símbols que apareixen al disc: les inscripcions estarien dedicades a una dona important en una de les cares, i una dona embarassada que ha donat a llum a l'altra cara, "gran senyora transcendent" i "mare embarassada". En total afirma haver pogut llegir fins a un 80 per cent del disc. Tanmateix, una cosa és llegir-ho i una altra entendre el que vol dir.

Tot i això, no tots els experts hi estan d'acord. El més crític va estar Jerome Eisenberg(1), un expert que va estudiar la peça i considerar que és una grollera falsificació. Segons la seva opinió, es tracta d'una peça que no és autèntica, i que podria haver estat "inventada" per Pernier davant la seva desesperació per no aconseguir un descobriment que aconseguís impressionar els col·legues (semblant al que se suposa va fer Howard Vyse(2), el 1837 amb el cartutx "descobert" amb el nom de Keops a la gran piràmide) Segons Heisenberg, l'arqueòleg italià hauria creat un text pictogràfic impossible de traduir, per portar els experts de corcoll. Els dubtes principals provenen de les característiques del propi disc: que tingui vores rectes, quan totes les tauletes de l'època els tenen corbs; que estigui cuïta, quan les tauletes d'argila no es coïen en fornades, les peces minoiques d'argila es coïen assecant-les el sol i en tot cas, de forma accidental, és a dir, per efecte dels incendis, per exemple; i finalment que en la seva fabricació s'empressin segells tipogràfics, quan no hi ha cap altre exemple similar a l'antiguitat, ni res semblant fins a la invenció de la impremta.

L'única manera de demostrar si es tracta d'un frau o no és fer un test de termoluminescència, de manera que es podria saber la data exacta de l'escriptura, però fins a la data, les autoritats gregues no han permès que es dugui a terme aquesta prova ja que expliquen que la peça, exposada al museu Heraklion de Creta, és massa feble per sobreviure a aquest test.

Sempre que el disc no sigui un frau comès pel seu descobridor, Pernier, el temps dirà qui té raó si s'aconsegueix desxifrar un més dels llenguatges de l'antiguitat, com l'íber —que ens pertoca per proximitat i pertinença— que encara se'ns resisteixen.

(1). Jerome Martin Eisenberg (6 de juliol de 1930 - 6 de juliol de 2022) va ser un arqueòleg, taxador i comerciant d'art nord-americà. Va ser director de les Royal Athena Galleries de Nova York.

(2). General Mayor Richard William Howard Howard Vyse (25 de juliol de 1784 - 8 de juny de 1853) fou un militar britànic i egipciòleg. Mitjançant l'ús de l'agressiva "arqueologia de la pólvora".

NOTÍCIES CURTES

LA DIPUTACIÓ COMPRA ELS BANYS ÀRABS

Girona té en els Banys Àrabs una de les joies arquitectòniques romàniques més importants del país. Fins ara tant els Banys com el convent que hi ha a la mateixa finca han estat propietat de la congregació de les caputxines de l'Anunciació, però ara, gràcies a l'adquisició que n'ha fet la Diputació de Girona per valor de 690.000 euros, ha passat a ser un monument de titularitat pública.

Pere Puigdomènech i Ferrer

La gestió i la regulació d'accés al públic la continuarà fent el Consell Comarcal del Gironès, com ja es va fent des de gairebé un segle que fa que és visitable.

Els Banys Àrabs estan situats en el cor del Barri Vell, entre la Basílica de Sant Fèlix i la muralla. Declarats Bé Cultural d'Interès Nacional, realment no són àrabs, sinó que són uns banys públics romànics del segle XII, i que es van refer al segle XIII. Els primers documents que en parlen són de l'any 1194. El 1285 va ser parcialment destruït amb el setge de les tropes de Felip l'Ardit de França i el 1294 el rei Jaume II els va fer reconstruir. El 1342 eren propietat d'Arnau Sarriera, metge personal de Pere III el Cerimoniós.

Abans que passessin a ser propietat de les monges caputxines el 1618, l'edifici havia servit temporalment de micvé a la comunitat jueva de la ciutat.

Des del 1929 la Diputació de Girona en tenia la cessió d'ús, després que Josep Puig i Cadafalch fes uns estudis de l'edifici que varen fer que els Banys es comencessin a donar a conèixer al món.

EL MILLOR ANY DE LA HISTÒRIA

Ara que es detecta una incorporació dels joves a la lectura, ara és quan des d'algunes administracions hi ha intents de deixar les assignatures de literatura com a opcionals a batxillerat. No n'aprendrem mai !

**GREMI D'EDITORS
DE CATALUNYA**

El Gremi d'Editors de Catalunya, integrat per uns 400 segells editorials amb seu al nostre país, valora el 2024 com el millor any de la història pel que fa a la venda de llibres, gràcies, en part, per la incorporació del jovent.

Aquesta tendència a l'alça es va començar a notar durant la pandèmia i ha suposat un increment de vendes del 35% des del 2019. Les vendes de literatura juvenil han pujat un 45%, els últims cinc anys. El president del Gremi explica que això és així perquè ara els joves tenen molts més títols del seu interès.

A falta de la campanya de Nadal, el total facturat aquest 2024 és de 1200 milions d'euros

J. L. ARTIGAS, AL MNAC

El gran ceramista Josep Llorens Artigas estava present, fins ara, al MNAC només amb el mural de la Sala de la Cúpula que va realitzar amb el seu mestre i amic, Joan Miró. A partir d'ara ja tindrà un espai a la col·lecció d'art modern amb cinc de les seves creacions, entre les quals destaca "Gerro-Pinyol d'urani"(1949), considerada per ell mateix com una de les seves millors obres i que recentment ha estat adquirida pel museu.

Josep Llorens Artigas va ser un dels ceramistes més importants del segle XX, que va renovar i promoure aquesta modalitat artística. La seva obra feta en els tallers de París, Barcelona i Gallifa i la seva col·laboració amb artistes com Joan Miró i Raoul Dufy és reconeguda en els principals museus del món.

Les seves ceràmiques estan desprovistes de decoració i per donar més importància a l'expressivitat en un treball depurat de l'esmalt. En aquest sentit va produir milers de fórmules d'esmalts ceràmics per tal de no repetir mai una sola peça ni un sol color. Ara l'àrea de Restauració i Conservació Preventiva en fan un anàlisi en profunditat, per estudiar-ne, en especial, la composició.

REOBRE EL MUSEU DE GRANOLLERS

Després de 15 mesos tancat per obres, per fi reobre el Museu de Granollers. S'hi ha instal·lat un nou sistema de climatització per dotar l'equipament amb les condicions de conservació necessàries per acollir de forma permanent les 13 taules que s'hi exposen del retaule gòtic de Sant Esteve, del segle XV, disposades tal com es podien veure originalment a l'interior de l'església entre els anys 1500 i 1765, i que el 1917 va ser venut a la Junta de Museus de Barcelona. El MNAC és la institució que fins ara havia custodiat aquest retaule.

a tot l'Estat. D'aquests, uns 75 milions són de llibres en català.

Tot i els bons resultats el Gremi es planteja diferents reptes com el control de la creació amb intel·ligència artificial. És a dir, preocupen els continguts que es fan servir sobretot en textos tècnics, que suposa que no es retribueix dignament als autors i que no se'ls demana permís. Això s'ha de regular. També tenen la voluntat de millorar la implantació de les biblioteques escolars a Catalunya, i també de tornar a demanar que en el pròxim pressupost de la Generalitat es destini el 2% de la despesa al Departament de Cultura tal i com es van comprometre a fer.

BARCELONA A LA "FIL"

Barcelona serà la convidada d'honor a la propera edició de la Feria Internacional del Libro de Guadalajara, a Mèxic (FIL), que tindrà lloc del 29 de novembre al 7 de desembre del 2025.

En l'acte de presentació es va ensenyar la imatge de la propera edició de la FIL, dissenyada a Barcelona per Bakoom Studio. És la primera vegada que la gràfica es dissenya fora de Guadalajara reconeixent, així, el talent creatiu de Barcelona, ciutat capdavantera en disseny i arquitectura. És tradició que la imatge de la ciutat convidada sigui també la imatge de tota la Feria.

Aquesta presència de Barcelona coincideix amb la commemoració dels 10 anys des que va ser declarada Ciutat Literària per la Unesco, el 2015.

Serà aquesta una cita molt important per la ciutat ja que la FIL és la trobada cultural més important de Llatinoamèrica, i un dels festivals literaris més grans del món, que rep cada any més de 800.000 visitants.

La comissària de la participació de Barcelona serà la coneguda periodista literària Anna Guitart i el lema serà "Vindran les flors", lema escollit pel vincle de Mercè Rodoreda amb Guadalajara, coneguda com "la ciutat de les roses", i en referència també a Sant Jordi, la gran celebració catalana del llibre i la rosa.

Tal com diu el Director General de Patrimoni Cultural de la Generalitat, Joaquim Borràs, les obres de climatització han atorgat "un nivell museogràfic més gran" a l'equipament.

El retaule de Sant Esteve presideix una de les quatre exposicions amb què el museu ha reobert portes, "Històries sense paraules". També s'hi poden veure dues mostres d'art contemporani i una altra dedicada a l'època romana.

LA FONERIA DE LA RAMBLA, FUTUR CENTRE D'ART DIGITAL

L'estudi H Arquitectes ha guanyat el concurs per rehabilitar l'edifici de la Foneria, a la Rambla de Barcelona, a pocs metres de l'estàtua de Colom, i que serà un espai de referència de la creació, exposició i difusió de l'art vinculat a la tecnologia. Actualment ja s'està rehabilitant la façana i es preveu que el centre obri les seves portes el 2027.

El projecte de H Arquitectes preveu recuperar l'antic gran vestíbul de la foneria com un espai diàfan de vuit metres d'altura, original de l'època en la qual l'edifici va ser seu del Banc de Barcelona en el segle XIX. Aquest serà un espai que acollirà espais expositius, que també se situaran en les seves plantes inferiors. I les plantes superiors estaran destinades a la creació.

L'edifici de la Foneria va ser construït a finals del segle XVII i és propietat de la Generalitat des del 2003. Té cinc plantes amb un total de 3380 metres quadrats.

L'objectiu d'aquest edifici és el d'arribar a ser un centre de referència internacional en l'àmbit digital.

Repte de

21 dies

Mantenir el català, d'entrada i sempre, a tot arreu i amb tothom durant 21 dies

Sabies que 8 de cada 10 catalanoparlants canvien de llengua quan algú els parla en castellà?

Capgirem aquest hàbit!

Perquè parlar català amb tothom...

és ajudar els qui l'aprenen

és fer la llengua útil i necessària

és donar-li una oportunitat de continuar existint

perquè les llengües es moren si no es parlen

perquè si amaguem el català el fem prescindible

Durant 21 dies, parla d'entrada en català amb tothom.

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

cpnl.cat/21dies

GRAN CONCERT DE GALA D'ANY NOU

ORQUESTRA FILHARMONIA IBÈRICA

19:00h | 4 de gener 2025

SALA GRAN | 20-24€
CASINO DE CALDES

Entrades a taquilla els dijous de 17:00 h a 19:00 h i
per internet a <http://bit.ly/CasinoCaldes>

Tortugari

(frases curtes, però intenses)

El PP balear elimina "per error" que el català sigui la llengua vehicular a les escoles. Els populars van aprovar més de 30 esmenes dels seus socis de VOX entre les quals hi ha la supressió de la llengua pròpia com el "vehicle d'expressió normal en les comunicacions i en l'àmbit administratiu" als col·legis de les illes.

La ciutadania estaria més pendent de les sessions parlamentàries si a més de verbalment "ses senyories" es llancessin la merda físicament! Incentivar l'espectacle per augmentar l'audiència i copsar votants!

Es veu que no han trobat res més, per enganxar canalles —i no tan criatures— a TV3, que una vella sèrie japonesa de dibuixos, divertida, encara que força violenta i un xic masclista... Perquè, recuperar el Dragui, més nostrada i històric- educativa, no, oi? No sigui cas que ens acusin de tenir autoestima!

Membres del CNI van visitar regularment a la presó l'imam de Ripoll abans dels atemptats de BCN i Cambrils, però diuen que: de cap manera era informador o confident de la policia... no! Hi anaven per oferir-li cursos de guitarra...

És clar que hi ha separació de poders a *Espanya*! Jutges, Fiscals, tot déu va per lliure, al seu aire! Però l'objectiu de tots és el mateix: ser els amos de la *Patria Indivisible* i acabar amb qualsevol intent de dissidència!

El candidat de Junts, Miquel Calçada, en la seva presa de possessió com a conseller de Radiotelevisió Espanyola, celebrat al Congrés de Diputats, va evitar acatar la Constitució espanyola i jurar fidelitat a Felip VI, a diferència dels altres consellers, i va fer servir la fórmula de prometre amb "respecte a l'ordenament jurídic vigent en cada moment". Altres consellers catalans que sí que van jurar o prometre acatar la constitució i guardar fidelitat al rei van ser Sergi Sol (ERC), Marta Ribas (Comuns) i Eladio Jareño (PP).

El Tribunal d'Apel·lació de Tolosa rebutja el recurs d'Elna per considerar que la modificació del reglament infringeix la Constitució i ha reafirmat que el francès ha de ser la llengua prioritària als plens dels ajuntaments de la Catalunya Nord, territori que ells, des del Tractat dels Pirineus, anomenen el sud de França. Permetre als regidors expressar-se en català als plens «infringeix» l'article 2 de la Constitució francesa, encara que contemplin una traducció al francès, perquè el francès és la llengua oficial de la república.

La banalització de la dictadura: un perill imminent. Franco ha tornat (en realitat, mai se n'ha anat). És tremendament present en consignes, idees —sobretot— de molts joves afectats per la voxització (VOX-IDIOTITZACIÓ) del neofranquisme. Les noves generacions, en general, tenen una visió ignorant i enorme desconeixement a causa del nul interès historicopolític dels joves actuals, han fet un pas més, declarant-se adeptes al franquisme amb rucades o falòrniessobre ell. *La ultradreta blanqueja una dictadura sagnant. No és qüestió d'anar enterrant i desenterrant el dictador, és qüestió d'informar correctament, educar i eradicar el mínim indici d'exaltació i lloa del feixisme.*

"Un polémico arbitraje impide la victoria del Madrid" Quan perden o empaten, mai no és cosa seva! El recurrent afer Negreira serveix sempre per assenyalar com una víctima el Reial Madrid, i això dóna impunitat a l'equip de Florentino, especialment a Vinicius (amb l'afegitó de fer-lo "icona" contra el racisme). Amb totes les seves "actuacions" exagerades, escarafalls, burles i provocacions, protestes irades i desmesurades, gesticulant i bramant als morros dels àrbitres... i com a molt, s'han atrevit a ensenyar-li una targeta groga! Només una vegada la vermella, però la hi van retirar, des de dalt.

Ni corrupció ni trama russa: l'última macrocausa del jutge Aguirre contra l'independentisme acaba enterrada. L'Audiència de Barcelona arxiva la trama russa del procés i assenjala com a "frau de llei" el "subterfugi processal" del jutge Aguirre. El magistrat afronta la seva jubilació al gener amb un altre dels seus grans casos reduït al no-res i a l'espera de saber si resulta imputat per maniobrar per mantenir investigat Puigdemont (*això no passarà, segur!*).

Rafael Louzán, el nou president de la RFEF (després d'exercir diversos càrrecs al PP de Galícia des del 1996), durant una entrevista a Telemadrid, confessa el seu madridisme i es declara fan de Florentino: "Intentaré verme con el presidente Florentino y ponerme a su entera disposición". "Yo y todo el madridismo estamos muy contentos por la gestión que ha hecho en este gran club". *On és la notícia, quina és la novetat?*

El proper número de la Tortuga Avui el trobareu on-line a principis de febrer de 2025.

